

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SURİYELİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Suat YAPICI

İstanbul
Şubat, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SURİYELİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:
NİTEL BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Suat YAPICI

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL

İstanbul
Şubat, 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Marmara Üniversitesi ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Arasında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında Ortak Lisansüstü Program Açılmasına İlişkin protokol kapsamında açılan tezli yüksek lisans programında hazırlanan bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL (Danışman)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Üye Prof. Dr. Orhan AKINOĞLU

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Enstitü Müdür V.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Suriyeli Öğretmen Ve Veli Görüşlerine Göre Geçici Eğitim Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Nitel Bir Araştırma” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Suat YAPICI

ÖNSÖZ

Tez danışmanım **Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL**'e, arkadaşlarıma ve aileme sonsuz kere teşekkür ederim.

Suat YAPICI
İstanbul, 2019

ÖZET

SURİYELİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Suat YAPICI

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL

Şubat- 2019, 83 Sayfa

Bu nitel araştırmanın amacı, Kocaeli ilinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin eğitim-öğretim programının, fiziksel koşullarının ve öğretim ve yönetim kadrosunun öğretmen ve veli perspektifinden değerlendirilmesidir. Araştırmanın katılımcıları Kocaeli ilinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinde görev yapan Suriyeli mülteci 13 öğretmen ve çocukları bu merkezlerde eğitim alan 15 Suriyeli mülteci velidir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış mülakat formuna göre öğretmen ve velilerle görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi ile NVIVO programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara göre öğretmen ve veliler bu merkezlerdeki eğitim programını güncel bulmaktadır. Fiziksel, donanımsal ve sosyal etkinlikler açısından yetersizlikler olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak bu merkezlerdeki eğitimin kalitesi öğretmen ve veliler tarafından yeterli bulunmuştur. Sonuçlar tartışılmış ve buna göre öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Geçici Eğitim Merkezi, Mültecilerin Eğitimi

ABSTRACT

THE EVALUATION OF TEMPORARY EDUCATION CENTERS BY SYRIAN TEACHERS AND PARENTS: A QUALITATIVE RESEARCH

Suat YAPICI

Master Thesis

Supervisor: Assist. Dr. Mustafa ÖZGENEL

February 2019, 83 Pages

The aim of this qualitative research is to evaluate the curriculum, physical conditions and the teaching and management staff of the Temporary Education Centers in, Kocaeli, from the perspective of teachers and parents. The participants of the study were 13 Syrian refugee teachers who work in the temporary education centers in Kocaeli district and 15 parents whose children are enrolled in these centers. The data of the research consisted of teacher and parent interviews conducted according to the semi-structured interview form prepared by the researcher. Qualitative data obtained from interviews were analyzed by NVIVO program with descriptive analysis method. According to the findings, teachers and parents find the curriculum program of these centers up to date and sufficient to the needs of the students. There are some deficiencies in terms of physical space, teaching and learning technologies and social facilities and activities. As a result, the quality of education in these centers was found sufficient by teachers and parents. The results were discussed and recommendations were presented accordingly.

Keywords: Temporary Education Center, Refugee Education

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	Error! Bookmark not defined.
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLUM II	5
LİTERATÜR TARAMASI	5
2.1. Göç ve Mülteci Kavramları.....	5
2.2. Mültecilerin Eğitim Hakkı	7
2.3. Suriyeli Mültecilerin Eğitimi.....	8
2.4. Geçici Eğitim Merkezleri.....	9
2.4.1. Geçici Eğitim Merkezlerinin Öğretmenleri	13
2.4.2. Geçici Eğitim Merkezlerinin Ders Programı.....	14
2.4.3. Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi (YÖBİS)	16

2.4.4. Geçici Eğitim Merkezlerinin Fiziki İmkanları	18
2.4.5. Geçici Eğitim Merkezlerinden Mezun Olanların Denkliği	19
2.5. Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitimden Faydalanmalarının Önündeki Engeller... ..	20
2.6. Eğitim Kalitesini Artırmaya Yönelik Öneriler	24
2.6. İlgili Araştırmalar	25
BÖLÜM III.....	30
YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.4. Veri Toplama Süreci	33
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	33
BÖLÜM IV	33
BULGULAR.....	35
4.1. Görüşme Sorularının Analizi.....	35
4.2. Program ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	35
4.3. Materyale Erişim ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	38
4.4. Eğitim Teknolojisi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	39
4.5. Spor, Sanat, Kültürel ve Sosyal Etkinlik Alanları ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	41
4.6. Sosyal Etkinlikler ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	42
4.7. Rehberlik Hizmetleri ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	43
4.8. Kantin ve Destek Hizmetleri ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	45
4.9. Öğrenci İlgisi ve Motivasyonu ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	46
4.10. Öğretmen Kalitesi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	47

4.11. Okul Yönetimi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri.....	49
4.12. Velilerin Katılımı ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	50
4.13. Sınıfların Konforu ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	52
4.14. Eğitimin Kalitesi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri	53
BÖLÜM V.....	56
TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	56
5.1 Tartışma ve Sonuç.....	56
5.2. Öneriler	60
KAYNAKÇA	61
EKLER.....	66
EK-1 ETİK KURUL ONAYI.....	66
EK-2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	69
ÖZGEÇMİŞ.....	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye’de eğitim gören Suriyeli Mülteci çocukların okullaşma oranları	9
Tablo 2.2: 2017-2018 Yılı İtibariyle Geçici Eğitim Merkezlerinde Öğrenim Gören Çocukların Sınıflara Göre Dağılımı	12
Tablo 2.3: Zorunlu Eğitim Merkezi İlkokul ve Ortaokul Ders Çizelgesi	15
Tablo 2.4: Zorunlu Eğitim Merkezi Lise Ders Çizelgesi.....	16

ŞEK İLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri ve branşlarına göre dağılımı.....32
- Şekil 2: Katılımcı velilerin cinsiyetleri ve çocuklarının devam ettiği sınıf seviyeleri 33
- Şekil 3: Çalışmanın bütün katılımcılarının cinsiyet ve yaşları 34

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

EBS: Eğitim Bir Sen

HBÖGM: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

TDK: Türk Dil Kurumu

IOM: Uluslar Arası Göç Örgütü

İHEB: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

RG: Resmi Gazete

HRW: İnsan Hakları İzleme Örgütü

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi

YÖBİS: Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Hem genel anlamda hem de Suriyeli çocuklar özelinde bakıldığında göçün en önemli nedeni yaşanan yerdeki savaş, şiddet, ayrımcılık, doğal afetler, temel yaşamı ikame ettirecek imkânların olmamasıdır (Roxas, 2010). Suriye’de iç savaş başladığında ilk olarak Türkiye’ye göçenler olduğu gibi uzun süre sıkıntılara katlananlar da olmuştur. Öyle ki birçok çocuk neredeyse iki yıla varan süre okula gidememiştir. 2011 yılı sonrasında okulların bombalanması, barınma amacıyla kullanılması gibi nedenlerle Suriye’de eğitim belirli bölgeler dışında tamamen sona ermiştir. Göç süreci de göçmen çocuklar için travma nedeni olabilmektedir. Uzun süre yaya olarak yol alma, yolda şiddete maruz kalma, varılan ülkede ırkçı saldırılar olabilmektedir (Rutter, 2003). Suriyeli ailelerin bazılarının zor şartlarda Türkiye’ye geldikleri, Avrupa’ya gitmek isteyenlerden bazılarının denizde yaşamlarını yitirdikleri bir gerçektir. Mülteci çocuklar yeni yerde hemen eğitime başlama şansı da bulamamaktadır. Yeni yerdeki yaşam koşulları, ekonomik sorunlar, ailenin geçimi gibi birçok etken çocukların okula başlamasını engelleyebilmektedir (Kartal ve Başçı, 2014; Vedder ve Horezcyk, 2006).

Mülteci çocuklar için okullar yerleşik hayata geçmenin, düzenin, geleceğe ümitle bakmanın bir sembolüdür. Okul aracılığıyla geldiği ülkenin kurallarını, toplumunu öğrenir, yerli halkla kaynaşma fırsatı bulur, toplumun bir üyesi olma yolunda adım atar (Mosselson, 2006). Okul aynı zamanda, birebir temas kurulması yoluyla, yerli halkın önyargılarının kırılmasında da önemli rol oynar. Ülkeler kendi çocuklarının eğitimlerine eğitim vermeyi planlarken, aynı kalitede mültecilere de eğitim vermelidir. Eğitim verilmeyen her birey ülkenin geleceği açısından potansiyel bir sorunu ifade etmektedir (Rutter, 2006).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti savaşın başlamasından itibaren ortaya çıkan göç sürecinde Suriyeli Mültecilerin yanında olmuş ve tüm imkânlarıyla onlara destek

olmaya çalışmıştır. Fakat milyonlarca kişinin bir anda gelmesi, iç savaşın biteceği beklentisi yardımların ilk aşamada barınma ve yaşamı ikame etme üzerine odaklanmasına yol açmıştır. İlk zamanlarda çadır kentlerde Suriyeliler kendi aralarında örgütlenerek okullar açma yoluna gitmişlerdir. Elbette buralarda hiçbir zaman yeterli ve kaliteli eğitim sunulamamıştır (Guida, 2017). İlk yıldan sonra Mülteciler Türkiye'nin neredeyse her yanına dağılmışlardır. Özellikle İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay illerinde en çok Suriyeli Mülteci nüfusuna sahiptir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017). 2014 yılında itibaren çocukların eğitimi için devlet okulu ve geçici eğitim merkezi seçenekleri üretilmiştir. Devlet okulu Türkçe eğitim verirken, geçici eğitim merkezlerinin eğitim dili Arapçadır (Eğitim Bir Sen [EBS], 2017; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR], 2018). Devlet okuluna ara sınıflarda giden çocuklar Türkçe bilmediklerinden ve okullarda da Türkçe öğretimi olmadığından büyük problemler yaşamışlardır (Kardeş ve Akman, 2018). Geçici eğitim merkezleri, program olarak Suriye eğitim programını izlemekte ve yine Suriye ders kitaplarını kullanmaktadır. Fakat programın yarısı Türkçe dil dersine ayrıldığından diğer derslerin ders saati oldukça azdır (EBS, 2017). Bu eğitim merkezleri ilk kuruluş amacı çocukları devlet okullarındaki programı takip edecek kadar dil yeterliliğine ulaştırmak ve bunun yaparken de akademik olarak desteklemek ve yıl kayıplarını önlemektir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014).

Geçici Eğitim Merkezi, program, finansman, öğretmen istihdamı gibi birçok açıdan alanındaki ilk örnektir. Mekan ve donanım ihtiyaçları Türkiye Devleti ve STK'lar tarafından karşılanmış, öğretmen maaşları ise Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından ödenmiştir. Türkiye Diyanet Vakfı da temel finansörlerinden birisidir (EBS, 2017). Adından da anlaşılacağı üzere bu eğitim kurumları geçiş aşaması için tasarlanmış olup görevini yerine getirdiğinde kapanacaktır. Zaman içerisinde Geçici Eğitim Merkezlerindeki öğrenci sayısı azalırken, devlet okullarındaki sayı artmıştır. Okulların 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonunda kapatılması planlanmıştır. Bu kurumların yapısının, programının, öğretmen-yönetici ilişkilerinin, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin, öğretmen istihdamının, yaşanan sorunların, iyi ve kötü yönlerinin tespit edilmesi benzer bir durumda daha iyilerinin hayata geçirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmada ile Geçici Eğitim Merkezlerinin program yapısı, ihtiyaçları, eksiklikleri, öğretmen kalitesi, öğrenci motivasyonları, öğretmenlerin ve velilerin bakış açısından

incelenmesi amaçlanmıştır. “Araştırmanın problem cümlesi Suriyeli öğretmen ve velilerin Geçici Eğitim Merkezlerine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Kocaeli ilinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin eğitim-öğretim programının, fiziksel koşullarının ve öğretim ve yönetim kadrosunun öğretmen ve veli perspektifinden değerlendirilmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Geçici Eğitim Merkezinde uygulanan eğitim programı güncel mi? Tüm derslere erişim imkânı bulunmakta mıdır? Öğrencinin gelecek ihtiyaçlarına uygun mu? Suriye’ye dönmeleri halinde veya Türkiye’de kalmaya devam etmeleri halinde gelecek ihtiyaçlarına uygun mu?
- 2- Geçici Eğitim Merkezlerinde materyale ulaşım nasıl? Ders kitabına erişim nasıl gerçekleşiyor?
- 3- Geçici Eğitim Merkezinde sınıflardaki eğitim teknolojileri bilgisayar, projeksiyon yeterli mi? Laboratuvar var mı?
- 4- Geçici Eğitim Merkezinde sosyal donatı alanları mevcut mu? Spor salonu, Kütüphane, sanatla ilgili aktivite yapılabilecek yerler var mı?
- 5- Geçici Eğitim Merkezleri sosyal etkinlikler bakımından nasıl? Gezi, konferans, sportif konular da faaliyetler yeterli mi?
- 6- Geçici Eğitim Merkezinde Rehberlik hizmetleri yeterli mi?
- 7- Geçici Eğitim Merkezinde destek hizmetleri nasıl? Kantin ve servis gibi?
- 8- Geçici Eğitim Merkezinde öğrencinin derslere ilgisi, katılımı, motivasyonu, bireysel öğrenme gayreti nasıl?
- 9- Geçici Eğitim Merkezinde öğretmenler alanlarında yetkin mi? Formasyon bilgisi yeterli mi? Motivasyonu yerinde mi? Nedenleri?
- 10- Geçici Eğitim Merkezinde okul yönetiminin öğretmen ve öğrenci ile olan ilişkileri nasıl?

- 11- Geçici Eğitim Merkezinde velinin öğrenciye desteği, ilgisi, katılımı evde öğrenme ortamının yeterli olup olmaması uygun mu? (Yeni bir ülkede çalışıyor olması, aile kalabalıklığı, çocukların çalışıyor olması göz önünde bulundurarak cevaplandırınız)
- 12- Geçici Eğitim Merkezinde sınıfların konforu, hijyen durumu mu? Sınıfların öğrenci dağılımı nasıl? Kız erkek sayısı ve yaş durumları?
- 13- Geçici Eğitim Merkezindeki eğitim kalitesini yeterli buluyor musunuz? Yeterliyse neden? Yetersiz ise neden? Açıklayınız...

1.3 Araştırmanın Önemi

Yukarıda da belirtildiği üzere Geçici Eğitim Merkezleri geçici süreliğine açılmış, yapı itibarıyla dünyada bir ilk özelliği taşımaktadır. Bu eğitim modelinin başarısı bundan sonraki benzer durumlar için hem Türkiye hem de Dünya devletleri için örnek niteliğinde olacaktır. Bu nedenle özellikle 2019 yılında kapanıyor olmalarından dolayı, eğitim merkezlerinin çok boyutlu olarak, velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin bakış açısından ele alınması gerekmektedir. Geçici eğitim merkezlerini tanımlayan araştırmalar bir yönüyle tarihe not düşme misyonunu da üstlenmiş olacaktır. Bu araştırma, mülteci öğretmenlerin ve mülteci velilerin bakış açısından geçici eğitim merkezlerini çok boyutlu olarak ele almaktadır. Buradan elde edilecek bulgular bundan sonraki süreçlerde benzer eğitim kurumları açılması durumunda yol gösterici olacaktır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmaya katılan Mülteci öğretmenler ve mülteci öğrenci velileri sorulara içten cevaplar vermişlerdir.
2. Araştırma için başvuru Türkçe-Arapça çevirmen soruları ve cevapları doğru biçimde aktarmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Kocaeli ilinde açılan iki geçici eğitim merkezinde görev yapan mülteci öğretmenler ve mülteci öğrenci velilerin görüşleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma verileri görüşme sorularına verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Gç: “Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir.” Uluslar Arası Gç Örgütü (IOM, 2009).

Göçmen: “Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir” Türk Dil Kurumu (TDK, 2018).

Mülteci-Sığınmacı: “İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi” (IOM, 2009).

Geçici Koruma: “Menşe ülkesine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür.” (IOM, 2009).

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin eğitimleri, bu amaçla açılan Geçici Eğitim Merkezlerinin özellikleri hakkında literatür ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Göç ve Mülteci Kavramları

İnsanların bir yerden başka bir yere hareketi insanlık tarihi kadar eskidir. Yaşanılan yerde kaynakların tükenmesi, doğa olayları, yaşam koşullarının kötüleşmesi, eğitim imkanlarının yetersiz olması, politik baskılar, savaş, şiddet gibi birçok olumsuz koşullar göçü başlatan nedenlerin en önemlileridir. Suriyeliler için göç iç savaş nedeniyle yaşanan yıkım, yaşamlarının tehlikeye girmesi ve baskılar sonucu olmuştur. Göçle ilgili kavramlar yerine, duruma, kültüre göre farklı anlamlar yüklenerek kullanılabilir. Bu nedenle kavramsal tanımlamalara yer vermek gerekmektedir. Suriyeli mültecilerin eğitim ihtiyaçlarına geçmeden önce kullanılan kavramların anlamlarını paylaşma adına, Uluslararası Göç Örgütü’nün ve Türk Dil Kurumunun göçle ilgili tanımlamalarına yer verilmiştir.

Uluslararası Göç Örgütüne göre kişinin ülkesi içinde veya başka bir ülkeye gitmek amacıyla yer değiştirmesi göç olarak tanımlanmaktadır. Tanıma göre, sebebi ne olursa olsun her türlü hareket göç kapsamındadır. “Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir.” (IOM, 2009). Türk Dil Kurumu da (2018) göç için benzer ifadeler kullanmaktadır. Göç “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret’tir (TDK, 2018).

Bireysel veya kitlesel hareketler göç olarak tanımlanırken, göçen kişilerin isimlendirilmesi göçme nedenlerine göre farklılaşmaktadır. Ülkeler amaca göre ayırım yapmayı tercih etmekte ve ona göre işlem yapmaktadır. Bir ülkeye girişler, turizm, çalışma, evlenme, eğitim, vatandaşlık değiştirme, sığınma gibi birçok amaçla

olabilmektedir (İçduygu ve Toktaş, 2005). Kendi iradesiyle daha iyi yaşam koşullarında yaşamak, çocuklarını daha iyi okullara göndermek gibi nedenlerle göçen kişiler “göçmen” olarak tanımlanmaktadır. Göçmen için genel kabul gören bir tanım bulunmamakla birlikte Uluslararası Göç Örgütüne göre “kişisel rahatlık amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır”. Türk Dil Kurumu göçmen için detaylı bir tanım yapmamış, göçme nedenine atıf yapmadan ülke değiştiren herkesi bu tanım içerisine almıştır. Göçmen “Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir” (TDK, 2018). Tanımın bu haliyle mültecileri de içine aldığı dolayısıyla tam olarak doğru olmadığı söylenebilir.

Başka bir ülkeye, savaş, siyasi baskılar, sınır dışı edilme zorunlu olarak göçen kişiler ise “sığınmacı-mülteci” olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası Göç Örgütüne göre mülteci “İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi” şeklinde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu ise Sığınmacı-Mülteci için “Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci” tanımını yapmaktadır (TDK, 2018). Demir ve Erdal (2012) haklarında karar verilmemiş kişiler için sığınmacı tanımını kullanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak Türkiye’ye gelen Suriyelilerin Sığınmacı-Mülteci kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

Uluslararası sözleşmelere göre ülkeler kendilerine sığınan kişileri korumak, onlara gerekli desteği vermekle yükümlüdürler. Eğer kişilerin hayatları bir şekilde geldikleri ülkede tehlikede ise bu durum geçene karar koruma sağlamalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Suriyeli Sığınmacıları/Göçmenleri İç İşleri Bakanlığının “Geçici Koruma Yönetmeliği’ne göre geçici koruma kapsamına almıştır. Yönetmelikte geçici koruma “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve

uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma” olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü geçici korumayı “Menşe ülkesine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür.”olarak tanımlamaktadır (IOM, 2009). Geçici koruma süreci kişilerin ülkelerindeki sorunların bitimiyle geri dönecekleri kabulüne dayanmaktadır.

Sonuç olarak Suriyeliler, ülkelerindeki iç savaş nedeniyle Türkiye’ye zorunlu olarak göç etmiş sığınmacılardır.

2.2. Mültecilerin Eğitim Hakkı

Türkiye’de bulunan Suriyeli mültecilerin eğitim hakkı “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” ve “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ne göre düzenlenmektedir. Anayasada da eğitim hakkına ilişkin düzenleme yer almasına rağmen bunlar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının haklarını ifade etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde çocuk haklarına yönelik ifadeler bulunmaktadır. Anayasanın bu bölümünde eğitimin hak olduğu, devletin eğitim konusundaki yükümlülükleri ve vatandaşların görevleri vurgulanır. Suriyeli çocukların eğitim hakları bu maddelere göre düzenlenmemektedir. Zaten yine bu bölümde başka bir dilde eğitim verilemeyeceği vurgusu Geçici Eğitim Merkezlerinde Arapça dilinde eğitim verilmesi gerçeğiyle de çelişmektedir (ANAYASA, 1982). Türk vatandaşları için eğitim hakkının detayları ise Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yer almaktadır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Suriyeli çocukların eğitim hakları, Türkiye’nin de katıldığı ve Birleşmiş Milletlerde 20 Kasım 1989 tarihinde imzalanan “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” ile garanti altına alınmıştır. Sözleşme sadece çocuk ifadesini kullanır, vatandaş, mülteci, göçmen gibi herhangi bir ayırım yapmamaktadır. Dolayısıyla bir çocuk herhangi bir ülkede bulunuyorsa onun haklarını koruma yükümlülüğü o ülkeye aittir. Sözleşmenin 28. maddesine göre, devlet çocuklara, zorunlu ve parasız ilköğretim eğitimi bir hak

olarak sunmakla yükümlüdür. Devlet ortaöğretimi tüm çocuklara açık hale getirir, mesleki eğitimini destekler. Ortaöğretimi parasız hale getirmek için çalışmalar yürütür ve gerektiğinde burs verir. Bu madde dışında da eğitime ilişkin çeşitli hükümler bulunmaktadır. Yine eğitimle ilgili taraf devletlere, çocuğun saygı ve hoşgörü ortamında, kendi kültürüne saygılı, çok boyutlu gelişimini destekler biçimde hizmet sunulması gerektiğini vurgular. Taraf devletler çocuğun ağır işlerde çalıştırılarak eğitiminden uzak kalmasının önüne geçilmesini talep eder (UNICEF, 2018). Benzer ifadeler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de yer almaktadır. Bildirgede eğitimin bir hak olduğu ve herkese en azından ilköğretimin ücretsiz sunulması gerektiği vurgulanmaktadır. Sunulan eğitimin de insan onuruna yaraşır biçimde olması gerektiği ayrıca belirtilmektedir İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB, 1948).

2.3. Suriyeli Mültecilerin Eğitimi

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş sonrasında yer yıl gideren artan sayıda olmak üzere 2017 yılına gelindiğinde Türkiye'de 3.567.130 Suriyeli mülteci yaşamaktadır. Verilen rakam mültecilerin mevcut sayısı olup Avrupa ülkelerine geçenler ve geri dönenlerin bir süreliğine Türkiye'de yaşamışlardır. Bu sayının 976.200'ü okul çağı çocuklardan oluşmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017). İlk başlarda iç savaşın biteceği ve göçmenlerin ülkesine dönecekleri düşüncesiyle çocukların eğitimi üzerine çok fazla düşünülmemiş, fakat savaşın uzaması edeniyle zaman içerisinde sorunun çözümü için tedbirler alınmaya başlanmıştır. Suriyeli göçmen çocukların eğitimleri yine 7 yıllık süreç içerisinde ve edinilen deneyimle yıldan yıla daha sistematik hale gelmiş ve okul çağında okullaşma oranı da artmıştır. Mevcut durumunda Suriyeli göçmen çocuklara farklı yapılanmalar altında eğitim sunulmaktadır. Bunlar; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda Türkçe eğitim verilmesi, Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe dil öğrenimi destekli Arapça Eğitim verilmesi, açılan özel okullarda Arapça eğitim verilmesi biçiminde üç başlık altında toplanabilir. Geçici eğitim merkezlerinin özellikleri aşağıda detaylı olarak verilmiştir (Guida, 2017; Seydi, 2014).

Yukarıda da belirtildiği üzere 2018 yılı itibariyle okul çağındaki Suriyeli Mülteci çocukların sayısı 976.200 olup okullaşma oranı ise %62'dir. 2017-2018 eğitim

öğretim yılında okula kayıtlı olan 606.334 öğrencinin 383.285'i (%63.21) resmi devlet okullarında, 223.049'u (%36.79) geçici eğitim merkezlerinden öğrenim görmüştür. Yıllar içerisinde eğitim sisteminin daha sistematik hale gelmesiyle birlikte, öğrenci sayısı artmasına rağmen okullaşma oranlarında artış yaşanmıştır. Son iki öğretim döneminde geçici eğitim merkezlerinde öğrenci sayısının da bir düşüş gözlenirken, resmi devlet okullarında ise artış olmuştur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017), (Bkz. Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Türkiye’de eğitim gören Suriyeli Mülteci çocukların okullaşma oranları

	Resmi Okul		Geçici Eğitim Merkezi		Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Çağ Nüfusu	Okullaşma
	N	%	N	%	N	N	%
2014-2015	40.000	17.4	190.000	82.6	230.000	756.000	30.0
2015-2016	62.357	20.0	248.902	79.9	311.259	834.842	37.0
2016-2017	201.505	40.9	291.039	59.1	492.544	833.039	59.0
2017-2018	383.285	63.2	223.049	36.8	606.334	976.200	62.0

2.4. Geçici Eğitim Merkezleri

Türkiye’de tıpkı yerel halkın olduğu gibi göçmen olarak Türkiye’ye gelen yabancı ülke vatandaşlarının da devlet okullarında eğitim alma hakkı bulunmaktadır. Türkiye sürekli farklı, Irak, Afganistan, İran gibi ülkelerden göç almaktadır. Bu göçlerde sayı fazla olmadığından çocuklar devlet okullarında rahatlıkla öğrenimlerine devam edebilmektedir. Fakat Suriyeli göçmenler özelinde bir milyona yakın okul çağında çocuğun olduğu bir geçeklikte buna hazır olmayan devlet kurumları belirli bir süre ne yapacağını bilememiş ama süreç içerisinde çözüm üretilebilmiştir. Geçici Eğitim Merkezleri, adından da anlaşılacağı üzere geçici süre eğitim vermesi planlanan özel bir pratik olmuştur. İç savaşın seyrinin ne olacağı konusundaki belirsizlik bu şekilde bir oluşum içerisine girilmesinde temel etken olmuştur. Geçici Eğitim Merkezleri özellikleri açısından dünyada bir ilk özelliği göstermektedir. Merkezler, göçmenler

için ülkelerine dönmek veya Türkiye’de kalmak şeklindeki iki alternatif için de uyum gösterecek biçimde dizayn edilmiştir. Merkezlerin eğitim dili Arapça iken, yoğun Türkçe kursu da verilmektedir. Sonuç itibariyle merkezlerin Suriyeli göçmen çocukları devlet okullarına adapte etme görevini yerine getirdiği söylenebilir. Suriye’de iç savaş sona ermemiş, savaş sona erse bile insanların gidecekleri bir evleri kalmamıştır. Suriyelilerin Türkiye’de kalma sürelerinin çok uzadığı, dolayısıyla çocukların eğitimlerini Türkiye’de almak zorunda kalacakları söylenebilir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı çalışmalarını çocukların eğitimlerini devlet okullarında sürdürmeleri yönünde çalışmalar yapmaktadır Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (Emin, 2016; UNHCR, 2018). 2017 yılından itibaren kademeli olarak, Geçici Eğitim Merkezi sayısını azaltma yoluna gitmektedir.

Geçici Eğitim Merkezleri, okul çağındaki Suriyeli göçmen çocuklara yönelik oluşturulan Suriye Müfredatını izleyen ama ağırlıklı Türkçe dil eğitiminin de verildiği okullardır. Program ve ders kitapları Suriye’deki ile aynı olup, ders saatleri Türkçe dersinin ağırlıklı olması nedeniyle daha azdır. Bununla birlikte Suriye milliyetçiliği ve devlet propagandası içeren derslere ve kitaplara ise yer verilmemiştir. Ders kitapları oluşturulan komisyon tarafından incelenmiş, Osmanlı ve Türk düşmanlığı, Arap milliyetçiliği içeren konular da kitaplardan silinmiştir. Kitaplar Muhaliflerce oluşturulan Geçici Suriye yönetimi tarafından basılmıştır (Emin, 2016; UNHCR, 2018).

Geçici Eğitim Merkezlerinin yasal bir statüsü altına alınmaları, 2014 tarihli Milli Eğitim Bakanlığının “Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” yönergesi ile olmuştur. Bu yönergede Geçici Eğitim Merkezlerinin amacı, herhangi bir nedenle ülkelerindeki yarım kalan örgün eğitimlerinin kayıp yaşamamaları için devam ettirilmesi, ülkelerinde döndüklerinde yıl kaybı yaşamamaları ve devlet okullarına geçmeleri durumunda oradaki eğitim için adaptasyon sağlanması şeklinde açıklanmıştır. Yönergede Geçici Eğitim Merkezlerinin Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkelerine uyumlu olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Öğretim programının Bakanlık tarafından özel olarak belirleneceği ifadesi kullanılmıştır. Yönergeye göre Geçici Eğitim Merkezleri Valilik oluruyla Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından kitlesel göç durumlarında oluşturulacaktır. Merkezler barınma merkezleri ve/ya ihtiyaç duyulması halinde bu merkezlerin dışında da açılabilir. Kurslarda

Türkçe'nin öğretilmesi, mesleki beceri kazandırılması, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi önerilmiştir (MEB, 2014).

Geçici Eğitim Merkezleri çoğunlukla Göçmenler için oluşturulan kamplarda açılmıştır. Göçmen kamplarının olmadığı ve/ya kamp dışında göçmen nüfusunun yoğun olduğu illerde okullar kampın dışında da açılmıştır. Geçici Eğitim Merkezlerinin en yoğun olduğu altı şehir; Hatay (77), İstanbul (53), Gaziantep (50) ve Şanlıurfa (42), Adana (21) ve Kilis'tir (21). Bu şehirlerin dışında, Konya'da 16, K.Maraş'ta 13, Ankara'da 5, İzmir'de 4, Osmaniye'de 3, Adıyaman'da 2, Diyarbakır'da 2, Kayseri'de 2, Kocaeli'nde 2, Antalya, Batman, Malatya, Mardin, Sakarya ve Siirt illerinde ise birer merkez bulunmaktadır Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM, 2018). Geçici eğitim merkezlerinin açılması Milli Eğitim Bakanlığı tarafından veya yardım kuruluşları aracılığıyla olmuştur. 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 228, diğer yardım kuruluşlarına bağlı ise 90 geçici eğitim merkezi bulunmaktadır.

Geçici eğitim merkezlerinden öğrenim gören öğrenci sayılarında illere göre farklılıklar bulunmaktadır. En çok öğrenci Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve İstanbul'da yer almakta olup, bunları sırasıyla Kilis, Adana, Mersin, K.Maraş, Osmaniye, Malatya, Konya, İzmir, Adıyaman, Mardin, Kayseri, Diyarbakır, Batman, Ankara, Kocaeli, Sakarya, Antalya ve Siirt izlemektedir (HBÖGM, 2017).

Geçici eğitim merkezlerinde anaokulundan lise sona kadar 13 seviyede eğitim verilmektedir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında, geçici eğitim merkezlerinde toplamda 223.049 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin yüzde 50.46'sı erkek (112.311), yüzde 49.54'ü ise (110.738) kızdır. 2017-2018 yılına ait öğrenci sayısı tablosu incelendiğinde alt sınıflarda ve üst sınıflarda öğrenci sayılarında azalma olduğu görülebilir. Alt sınıflarda az öğrenci olmasının nedeni resmi devlet okullarına kayıtların artmasıdır. Üst sınıflarda ise ekonomik problemler nedeniyle okuma yerine çocukların çalışmayı tercih etmeleri veya zorunda kalmalarıdır. Öğrenci sayısı az olmakla birlikte lise hazırlık sınıfı ve destekleme sınıfı adı altında da öğrenciler bulunmaktadır (Bkz. Tablo 2.2)

Tablo 2.2: 2017-2018 Yılı İtibariyle Geçici Eğitim Merkezlerinde Öğrenim Gören Çocukların Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf Seviyesi	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi	7023
1. Sınıf (6 yaş)	14145
2. Sınıf (7 yaş)	13374
3. Sınıf (8 yaş)	66243
4. Sınıf (9 yaş)	44927
5. Sınıf (10 yaş)	7110
6. Sınıf (11 yaş)	13759
7. Sınıf (12 yaş)	17879
8. Sınıf (13 yaş)	1404
9. Sınıf (14 yaş)	2378
10. Sınıf (15 yaş)	5239
11. Sınıf (16 yaş)	6512
12. Sınıf (17 yaş)	8864
Lise Hazırlık Sınıfı	41
Destekleme Sınıf	151
Toplam	223.049

Kaynak: HBÖGM (2018).

2.4.1. Geçici Eğitim Merkezlerinin Öğretmenleri

Geçici Eğitim Merkezlerinin öğretmen ihtiyacı dört farklı kaynaktan sağlanmıştır. Bunlar, ders ücreti karşılığı görev yapan öğretmenler, maaşları UNICEF tarafından karşılanan Suriye uyruklu öğretmenler, MEB tarafından görevlendirilen öğretmenler ve merkezin bulunduğu okulda görev yapan öğretmenler. Yerli öğretmenler Türkçe dil dersine girerken, Suriye uyruklu öğretmenler hem Türkçe hem de Arapça derslere gitmektedir (Coşkun ve Emin, 2018). Geçici Eğitim Merkezlerini düzenlemek amacıyla çıkarılan, “Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Yönergesi”nde (MEB, 2014) merkezlerde görev alacak öğretmenlerin gönüllü yabancılardan seçileceği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin seçimine ilin eğitim koordinatör karar verecektir. Yönergede gönüllü denilmesine rağmen, bu öğretmenlere maddi destek sağlanması için çalışmalar yürütüleceği vurgulanmıştır. 2016 yılında yayınlanan “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” ile göçmenlere çalışma izni verilmiş ve böylece Geçici Eğitim Merkezlerinde çalışan yabancı uyruklu öğretmenlerin istihdamı için yasal çerçeve oluşmuştur (RG, 2016). Geçici Eğitim Merkezlerinin fonlanması hep sorun olmuştur. Bazıları fon bulamadığı için kapanma yoluna gidilmiştir (HRW, 2015). Fonlama sorunundan en fazla etkilenen grup öğretmenler olmuştur. Suriye uyruklu öğretmenlerin maaşları UNICEF tarafından karşılanmaktadır. Bu ücretin Türkiye’de uygulanan asgari ücrete denk hale getirilmesine çalışılmıştır. Buna ek olarak çeşitli dernekler tarafından öğretmenlere UNICEF’in ödediği maaşın üzerinde ek ödemeler de yapılmaktadır. Geçici Eğitim Merkezlerinin velilerden alınan aidatlar ve yardımlarda kendi fonu olduğundan, öğretmenlere kısmen ek ödemeler yapanlar olmaktadır (HRW, 2015). Ücretlerdeki yetersizliğin eğitim kalitesini düşürdüğü farklı araştırmalarla ortaya konmuştur. Dorman (2014), Suriyeli mültecilerin eğitim ihtiyaçları ile ilgili yaptığı çalışmada; düşük ücretlerin, okula katılımı sağlamada ve okulun kalitesini artırmada bir engel niteliği taşıdığını belirtmiştir. Emin (2016) araştırmasında, Suriyeli mülteci öğretmenlerin ücret düşüklüğü nedeniyle başka işler aradıkları, başka işlerde çalıştıklarını belirlemiştir. Öğrenciler için olduğu kadar öğretmenler içinde Geçici Eğitim Merkezlerine ulaşım özellikle ekonomik yükü nedeniyle sorun olmuştur.

Geçici eğitim merkezlerinde görev yapan Suriyeli öğretmenlerle ilgili güvenilir bilgilerin olmaması hep sorun olmuştur. Özellikle sahte öğretmenlik diplomaları tespit edilen sorunlardandır. Öğretmenlerin, öğretmenlik becerilerindeki

yetersizlikler bu şüpheleri artırmıştır (Emin, 2016). Öğretmenlerin de kabul sürecine ilişkin eleştirileri bulunmaktadır. Kum, Menter ve Smyth (2010), mülteci öğretmenlerin; öğretmenliğe kabul şartlarını gereğinden fazla bürokratik bulduklarını ortaya koymuştur. Suriyeli öğretmenlere göre, Geçici Eğitim Merkezi yöneticileri baskıcı ve disiplinli bir yönetim sergilemektedir.

2.4.2. Geçici Eğitim Merkezlerinin Ders Programı

Geçici eğitim merkezleri anaokulundan lise sona kadar eğitim vermektedir. Amaçlarından birisi de öğrencilerin devlet okullarına geçişini sağlamak olduğundan ders programının yarısı (15 saat) Türkçe dersinden oluşmaktadır. İlkokul seviyesinde programda Türkçe, Arapça, matematik, hayat bilgisi, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik, oyun ve fiziki etkinlik, trafik güvenliği ve serbest etkinlikler dersleri bulunmaktadır. Ortaokulda ise Türkçe, Arapça, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve spor, rehberlik ve kariyer planlama dersleri bulunmaktadır. Bunlara ek olarak ortaokul seviyesinde öğrencilere Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in hayatı, yabancı dil, zeka oyunları, drama, okuma becerileri, matematik becerileri ve bilim uygulamaları dersleri seçmeli ders olarak sunulmaktadır. Öğrenciler bu seçmeli dersler içerisinden üçünü seçebilmektedir. İlkokul ve ortaokul seviyelerinde haftalık ders sayısı 30'dur (Bkz.Tablo 2.3). Lise seviyesinde okutulan zorunlu dersler; Türkçe, Arapça, din kültürü ve ahlak bilgisi, matematik, fizik, kimya, biyoloji, beden eğitimi, görsel sanatlar/ müzik, trafik ve ilkyardım ve sağlık bilgisidir. Bunlara ek olarak Türk dili ve edebiyatı, Kur'an-ı kerim, Hz. Muhammed'in hayatı, yabancı dil, diksiyon ve hitabet seçmeli dersleri bulunmaktadır. Lise'de 30 saat zorunlu, 5 saat ise seçmeli ders yer almaktadır (Bkz.Tablo 2.4).

Programdaki Türkçe dersleri, Türkçe, Sınıf öğretmenliği ve Yabancı Dil Öğretmenliği branşlarında göre yapan kadrolu MEB öğretmenlerince yürütülmektedir. Suriye müfredatını yürütecek öğretmenler ise yine göçmenler arasında gönüllülük esasına göre belirlenmiştir (MEB, 2014). Bununla birlikte Türkçe dersleri Türkçe bilen, Türkçe Öğretim Merkezin'den (TÖMER) dil sertifikası olan Suriye uyruklu öğretmenlerce de yürütülmektedir.

Tablo 2.3: Zorunlu Eğitim Merkezi İlkokul ve Ortaokul Ders Çizelgesi

DERSLER		İLKOKUL			ORTAOKUL			
		SINIFLAR						
		2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE	15	15	15	15	15	15	15
	ARAPÇA	3	3	2	2	2	2	2
	MATEMATİK	3	3	3	2	2	2	2
	HAYAT BİLGİSİ	3	3					
	FEN BİLİMLERİ			3	2	2	2	2
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ			2	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR	1	1	1	1	1	1	1
	MÜZİK	1	1	1	1	1	1	1
	OYUN VE FİZİKİ ETKİNLİK	2	2	2				
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR				2	2	2	2
	TRAFİK GÜVENLİĞİ			1				
	SERBEST ETKİNLİKLER	2	2					
REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA							1	
ZORUNLU DERS TOPLAMI		30	30	30	27	27	27	28
SEÇMELİ DERSLER	KUR'AN-I KERİM				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	HZ. MUHAMMED'İN HAYATI				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	YABANCI DİL				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	ZEKA OYUNLARI				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	DRAMA				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	OKUMA BECERİLERİ				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	MATEMATİK BECERİLERİ				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	BİLİM UYGULAMALARI				1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	Seçilebilecek Ders Saati Sayısı				3	3	3	3
TOPLAM DERS SAATİ		30	30	30	30	30	30	

Tablo 2.4: Zorunlu Eğitim Merkezi Lise Ders Çizelgesi

DERSLER		LİSE			
		SINIFLAR			
		9	10	11	12
ZORUNLU DERSLER	TÜRKÇE	15	15	15	15
	ARAPÇA	2	2	2	2
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2
	MATEMATİK	2	2	2	2
	FİZİK	2	2	2	2
	KİMYA	1	1	1	1
	BİYOLOJİ	1	1	1	1
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR/ MÜZİK	1	1	1	1
	TRAFİK VE İLK YARDIM	1	1	1	1
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	1	1	1
ZORUNLU DERS TOPLAMI		30	30	30	30
SEÇMELİ DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	KUR'AN-I KERİM	1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	HZ. MUHAMMED'İN HAYATI	1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	YABANCI DİL	1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	DİKSİYON VE HİTABET	1/(2)	1/(2)	1/(2)	1/(2)
	Seçilebilecek Ders Saati Sayısı	5	5	5	5
TOPLAM DERS SAATİ		35	35	35	35

2.4.3. Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi (YÖBİS)

YÖBİS, Milli Eğitim Bakanlığınca Türkiye’de bulunan okul çağındaki yabancı uyruklu öğrencilerin takip edilmesi amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Yapı itibariyle, yine MEB tarafından Türk öğrencilerin bilgilerinin bulunduğu e-okul sistemine benzemektedir. Bu sistem ile öğrencilerin kayıt, devam, not, nakil, mezuniyet gibi tüm işlemleri bu sistem üzerinden yürütülmektedir. Geçici Eğitim Merkezlerindeki öğrencilerin işlemleri bu sistem üzerinden yürütülmektedir. Devlet okuluna devam eden öğrencilerin işlemleri ise e-okul üzerinden yürütülmektedir (Emin, 2016).

2.4.4. Geçici Eğitim Merkezlerinin Fiziki İmkanları

Geçici Eğitim Merkezi olarak genelde devlet okullarının bina, sınıf ve donanımları kullanılmıştır. Bu uygulama için kullanılan okullarda ikili eğitim sürdürülmüş, yarım gün Türk öğrencileri yarım gün ise Suriyeli öğrenciler öğrenim görmektedir. Aslında buradaki uygulama için tam anlamıyla yarım gün denemez. Türk öğrenciler normal eğitimlerine devam edip saat 14:30'da ders bittikten sonra Suriyeli öğrenciler için eğitim başlatılmıştır. Bu tür uygulamada binaya iki okul için de tabela asılmış ve farklı yönetim birimleri oluşturulmuştur. Bu şekilde Türkiye genelinde 201 devlet okulunda Geçici Eğitim Merkezleri bulunmaktadır. Bunların dışında farklı STK ve devlet kurumları tarafından kiralanmış binalarda eğitimler sürdürülmektedir. Böyle, AFAD tarafından 46, Belediyelerce 11 ve Diğer Kamu kurumlarınca 20 ve STK'lar tarafından 25 bina kiralanmıştır. Bunlara ek olarak Suriyeli girişimcilerce 84 özel okul açılmıştır. Türkiye'nin normalde sınıf mevcudunun en çok olduğu iller, Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep ve İstanbul'dur. Bunlara Suriyeli çocukların da dâhil olmasıyla bu illerdeki okulların yükü daha da artmıştır. İstanbul'da bu sorun çok hissedilmemekle birlikte, Şanlıurfa, Hatay ve Gaziantep'te fiziki yetersizlik ve kalabalık sınıflar en önemli sorun haline gelmiştir (EBS, 2017).

Geçici Eğitim Merkezlerinin finansmanı hep sorun olagelmıştır. Bu okullara Türk devletinin en önemli katkısı fiziki altyapının sağlanması şeklinde olmuştur. Ayrıca burada görevlendirilen yöneticilerin, Türkçe öğretmenlerinin maaşları da devlet tarafından karşılanmaktadır. Bunların dışında Suriyeli öğretmenleri maaşı, yardımcı personel maaşı, çocukların kırtasiye ihtiyaçları yine ulusal ve uluslararası yardım kuruluşlarınca karşılanmıştır. Suriyeli öğretmenlerin maaşı, yaklaşık asgari ücret tutarında UNICEF tarafından karşılanmıştır. Türkiye Diyanet Vakfı yardımcı personel maaşlarının karşılanmasına destek olmuştur. Tzu Chi Vakfı da öğretmenlere UNICEF tarafından karşılanan ücretin üzerine ek ödemeler yapmış ve çocuklara ve kurumlara çeşitli yardımda bulunmuştur. Çocuklara ulaşım konusunda Uluslararası Göç Örgütü'nün destek verdiği bilinmektedir (EBS, 2017).

Geçici eğitim merkezlerinin çoğunlukla devlet okullarında açıldığını bunun yanında bina kiralama yoluyla da okulların açıldığını bahsedilmişti. Devlet okullarıyla aynı okulu paylaşan Geçici Eğitim Merkezi öğretmenleri okuldaki malzemelerin, öğretmen odasının, laboratuvarın kendileriyle paylaşılmadığını belirtmişlerdir (EBS, 2017).

2.4.5. Geçici Eğitim Merkezlerinden Mezun Olanların Denkliği

Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ortaöğretim kurumlarından mezuniyetine ilişkin denkliklerini nasıl olması gerektiği “Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği” (MEB, 2004) ile düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre, belgesi olmayan çocuklar için yapılacak olan denklik sınavlarıyla okullara yerleştirilmelerinin yapılacağı vurgulanmaktadır. Fakat Suriye iç savaş mağdurları özelinde denklik oldukça büyük sorun olmuştur. Sorunlardan birincisi çocukların birçoğunun değişken sürelerde, bazılarında 2 yıl olmak üzere, Suriye’de okula gitmemeleridir. Aileler güvenlik nedeniyle çocuklarını okula göndermemiş, Türkiye’ye gelmeleri arada geçen belirsizlik dönemleri vs. çocukların okuldan uzak kalmaları ile sonuçlanmıştır. Örneğin ilkokul 2’ye kadar okuyan bir çocuk, yaş olarak ortaokul 5’te olması gerekirken, seviye olarak ilkokul 2’dedir. Bu durumda devlet okullarına kayıtlar bazı okullarda ilkokul 3’e bazı okullarda ise ortaokul 5’e yapılmıştır. Denklik yönetmeliğine göre çocuklara seviye belirleme sınavı yapılması ve buna göre sınıflara yerleştirilmeleri gerekmektedir. Çocukların Türkçe bilmemeleri de bu konudaki kararsızlıkların ve karmaşanın diğer bir nedenidir. Türkmen asıllı çocuklar bu konuda biraz daha şanslı durumdadır (HRW, 2015; Emin, 2016).

Liseden mezun olmuş olan veya Türkiye’de ki Geçici Eğitim Merkezlerinden yeni mezun olanların denklikleri konusu da sorun olmuştur. İlk zamanlarda her isteyene verilen denklik sayının artması ile bir sistematiğe dökülmüştür.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının (TTKB) 09 Temmuz 2015 tarihli yazısında Geçici Eğitim Merkezi ve devlet okullarından mezun olan çocukların lise diploma denkliklerinin yapılacak olan merkezi bir sınavda başarılı olanlara verileceği bildirilmiştir. Bu yazıya dayalı olarak Yabancı Öğrenciler İçin Lise Yeterlilik ve Denklik Sınavı (YÖLYDS) ve Geçici Eğitim Merkezleri Lise Yeterlilik ve Denklik Sınavı (GEMLYDS) sınavları yapılmıştır. Sınavlardan 100 üzerinden 50 alınması mezuniyet için yeterli sayılmıştır (MEB, 2015). Bu sınavlarda başarılı olamayan veya sınava giremeyenler için 11 Kasım 2016 tarihli yazı ile yeni bir sistem getirilmiştir. Buna göre başarısız öğrencilere, Açık Liseye kayıt yaptırması ve burada verilen derslerden iki tanesinden başarılı olmaları kaydıyla diploma denkliği verileceği belirtilmiştir. Bu yazıda ayrıca Geçici Eğitim Merkezlerinin 9. 10. 11. ve

12. sınıflarında okuyan öğrencilere de Açık Lise 'ye kayıt hakkı verilmiştir. Bu haklardan sonra, bir defa yapılan denklik sınavlarının yapılmasında vazgeçilmiştir.

2.5. Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitimden Faydalanmalarının Önündeki Engeller

Mülteci çocuklar, yaşadıkları mağduriyetler nedeniyle, eğitim almamış olma, sınıf kaybı, yetersiz eğitim alma, dil bilmeme gibi birçok yönden yetersiz olurlar (Sutner, 2002; Rah, Choi ve Nguyen 2009). Bu eksikliklerini giderme sürecinde yaşayacakları olumsuzluklar onların eğitime karşı ilgilerini ve öğrenme motivasyonlarını azaltabilir (Suarez-Orozco, 2000). Yeni gelinen yerde çocukların tutumları kadar ailenin durumu da eğitime bakışlarını etkiler. Yeni gelinen ülkede sosyo-ekonomik durumlarını düzeltmek için sürekli çalışmak zorunda olmaları ve çocuklarının da desteğine ihtiyaç duymaları eğitimi daha az önemli görmelerine neden olabilir. Bununla birlikte çok çalıştıklarından çocuklarının ihtiyaç duydukları aile desteği de sunamayabilirler (Roxas, 2011). Mülteci çocuklar geldikleri ülkede dil, kültürel farklılıklar, yerli halkın olumsuz tutumu gibi nedenlerle uyumda güçlük yaşamaktadır (Kirova, 2001; Suarez-Orozco, 2000). Buna ek olarak ülkelerindeki şiddet ortamı ve yaşanan süreçteki olumsuzluklar da çocukların travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete gibi psikolojik sorunla yaşamasına da yol açabilmektedir (Şeker, ve Aslan, 2015; Hart, 2009; Roxas, 2011). Tüm yaşanan sorunlar çocukların okulu bırakmalarına yol açabilir (Patiadino, 2008). Suriyeli mülteci çocukların deneyimleri ve sorunları üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında uluslararası literatüre benzer sorunları yaşandığı görülmüştür (Dorman, 2014; EBS, 2017; Emin, 2016; HRW, 2015).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Suriyeli çocukların eğitime katılımı için devlet okullarına ve üniversitelere kayıt imkânı sunması, Geçici Eğitim Merkezleri açmasına rağmen katılımı sorunlar yaşanmaya devam etmektedir. Şu anda, eğitim kalitesi ve eğitime katılım açısından 2013'deki halinden oldukça ileride olmasına rağmen sorunlar halen devam etmektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü, ailelerin genel ekonomik problemleri nedeniyle çocukların çalışmak zorunda kalmaları, özellikle üst sınıflardaki çocukların dil problemi yaşaması ve uyum problemleri nedeniyle çocukların eğitime katılımlarında sorun olduğunu vurgulamıştır (HRW, 2015).

HRW (2015) velilerin özellikle ayrımcılık ihtimali ve dil problemi nedeniyle çocuklarını devlet okulu yerine geçici eğitim merkezine göndermeyi tercih

edeceklerini vurgulamıştır. Buradan velilerin çocuklarını dışlanmaktan koruma amaçlı Geçici Eğitim Merkezlerini tercih ettiği anlaşılmaktadır. Veliler aslında gelecekleri açısından çocuklarını devlet okuluna göndermeyi tercih etmektedir (YUVA, 2014). Onlar için en büyük problem çocukların hiç Türkçe bilmemeleridir. Veliler ve öğretmenlere göre okula en kolay uyum sağlayan ve Türkçeyi en kolay öğrenenler küçük sınıflardır. HRW devlet okuluna giden veya gidecek olan çocuklara dil kursu veya hazırlık eğitimi verilmemesini büyük eksiklik olarak görmektedir. HRW dil kurslarının olduğunu ama bunların STK'lara ait olması nedeniyle kısıtlı olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle orta sınıfta devlet okuluna başlayan çocukların uyum sorunu yaşadıkları, dil bilmedikleri için sınıfta diğer derslerde bulunmalarının boşuna olduğu vurgulanmaktadır. Bir yönüyle çalışmak zorunda kalanlara göre okula bir şekilde giden çocuklar için daha şanslı oldukları söylenebilir (HRW, 2015; Emin, 2016). Devlet okuluna devam eden çocuklar, özellikle dil bilmemeleri nedeniyle çeşitli sosyal sorunlar yaşamışlardır. Bunlardan birisi telaffuzlarıyla dalga geçilmesidir. Velileri devlet okuluna göndermek istemelerine rağmen bundan alıkoyan neden, çocuklarının dışlanma ihtimali ve akran zorbalığına maruz kalacaklarına yönelik kaygıdır. Özellikle ayrımcılık yaşanan bölgelerde veliler çocuklarını okula göndermek istememektedir (HRW, 2015). Dil konusundaki belki de psikolojik bariyerlerden birisi çocukların Arapçayı unutacakları kaygısıdır. Bunun altında velilerin çocuklarının asimile olacağı kaygısı da yatıyor olabilir. Suriyelilerin göç ettiği Lübnan, Irak, Ürdün ve Mısır gibi ülkeler Arapça eğitim verdiklerinden çocuklara buralarda uyum sorunları yaşamamışlardır (EBS, 2017).

2014 yılından önce Türk Eğitim Sistemi yabancı uyruklu çocukları bir hak olarak eğitim sistemine kabul etmekle birlikte, bunların adaptasyonu konusuna bir çalışma veya hazırlığı, bir programı bulunmamaktadır. Anadili farklı olan bir çocuğun ara sınıfa nasıl adapte edileceği, dilin nasıl öğretilceği, varsa kayıplarının nasıl telafi edileceği ve program farklılıklarından kaynaklı sorunların nasıl giderileceği konusunda bir sistematiği, deneyimi ve gayreti de yoktur. Suriyeli çocuklar özelinde dahi bu tür sistematik bir çalışma yapılmamıştır. Çoğu yerde mantıklı ve doğru olanın yapılması gayretiyle uygulamalar olmuş ama bu genele yayılmamıştır. Örneğin, 7. sınıfta Türkçe bilmeyen bir çocuk Türkçe ders verilen bir sınıfa koyulmuş ve o çocuktan dil sorununu kendisinin çözmesi beklenmiştir. Bu da “dil sorunu” olarak adlandırılan bir gerçekliğin yaşanmasına neden olmuştur. Geçici

Eğitim Merkezleri dil uyumsuzluğu sorununun çözülmesi açısından kayda değer bir alternatif sunmuştur. Devlet okullarında ara sınıflara kayıtlı görünen çok sayıda çocuk dil problemi nedeniyle okula devam etmemektedir. Çocuk bilmediği bir dilde, dili bilenlerin bile zor öğrendiği matematik, fen gibi bir konuyu nasıl öğrenebilecektir? Bir-iki yıl çalışma deneyimi olup sonra okula dönen çocukların, çalışma hayatında Türkçe öğrenmeleri nedeniyle daha az uyum sorunu yaşadıkları da gözlemlenmiştir (EBS, 2017; Emin, 2016). Aileler okullardan dil dersi talep ettiklerini ama bu isteklerinin karşılanmadığından yakınmaktadır. Aileler ayrıca çocuklarının okula gidip gitmemesinin okul yönetiminin pek de umurunda olmadığı belirtmektedir. (HRW, 2015). Türkiye’de öğretmen eğitiminde çok kültürlü eğitim, göçmenlerin eğitimi gibi konulara yer verilmez. Yani öğretmenlerin, sınıflarında Türkçe bilmeyen öğrencilerle ne yapacaklarını bilememeleri oldukça normal bir durumdur. Mercan Uzun ve Bütün (2016) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenler kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin çok kültürlü eğitim konusunda yetiştirilmeleri gerektiğini göstermektedir.

Çocuklar için eğitimle ilgili diğer bir sorun yaşlarına uygun bir sınıfta değil, Suriye’de bıraktıkları sınıfa göre okula yerleştirilmeleridir. Çocuklar Suriye’de iç savaş deneniyle 1-2 yıl okula gitme imkânı bulamamıştır. Çocuklar özellikle kendilerinden küçük çocuklarla okuyor olmalarından dolayı mutsuz olmaktadır. Burada da tam bir standart bulunmamaktadır. Bazı okullarda çocuklar yaşlarına uygun olan sınıflara yerleştirilmiştir. Burada veliler uyum sorunu yaşan çocuklarla yönetimin ilgilenmediğinden de yakınmaktadır (EBS, 2017; Emin, 2016).

Suriyeli çocukların okullaşma oranının çok düşük olmasının nedenlerinden birisi de ekonomik problemlerdir. Aileler kamplar dışında yaşadıklarından ya da daha iyi bir yaşam kurmak istediklerinden maddi problemlerini çözecek girişimlerde bulunma yoluna gitmektedirler. Babanın olmaması, babanın iş bulmakta güçlük çekmesi, işverenlerin daha ucuz olması nedeniyle çocukları işe alma konusunda daha istekli olması gibi nedenler özellikle erkek çocukların erken yaşta iş yaşamına atılmalarına yol açmaktadır. Aileler ve çocuklar okulu zaman kaybı olarak görme eğilimi içerisindedir. Okul sorunlarla dolu, ne olunacağı belirsiz bir gelecek sunarken, çalışarak en azından bir iş öğrenilmektedir. Ailelerin çocukları konusunda, belki de yaşadıklarının bir sonucu olarak, anı kurtaracak işlere yoğunlaştıkları, çocukları para

kazanmasını ve iş sahibi olmalarının da bunu sağladığı söylenebilir (EBS, 2017; HRW, 2015).

Veliler, okul eğitimi ücretsiz olsa dahi okuldaki çeşitli materyal ve etkinliklerin paralı olmasından şikâyetçidirler. Geçici Eğitim Merkezleri ise, eğitim ücreti ve ulaşım masraflarının olması nedeniyle aileler tarafından tercih edilememektedir. Okul ücretinin yanında yol ücreti de velilerin şikâyet ettikleri konulardan birisidir. (HRW, 2015). Şehirlerde olan Geçici Eğitim Merkezlerinin uzaklığı hep sorun olmuştur. Ulaşım sorunu da okullaşma önündeki engellerden birisidir. Şehirlere yerleşen aileler, çoğunlukla ucuz olması nedeniyle altyapı sorununun yaşandığı, kenarda bulunan yaşam alanlarına yerleşmektedir. Geçici Eğitim Merkezleri şehir merkezlerinde Suriyelilerin en yoğun yaşadığı yerlerde açılmasına rağmen her aile için ulaşılabilir olmamaktadır. Burada STK ve yerel yönetimlerce, ücretsiz servis sağlama, ulaşım giderlerini karşılama gibi uygulamalar söz konusu olmasına rağmen her çocuk için bu sağlanamamaktadır. Devlet okullarına giden çocuklar için de bu durum geçerlidir. Ailelerin ekonomik durumu çocuklarını özel servise verme imkanı bulunmamaktadır. Bu sorunlar, okullaşmanın önünde engel olarak durmaktadır (EBS, 2017; Emin, 2016).

Suriyelilerin Türkiye'ye kitlesel göçü, ekonomik ve sosyal açılardan Türk toplumunda rahatsızlık oluşturmuştur. İnsanların işinden olacağı, yaşamlarının değişeceği, ekonominin daha da kötüleşeceği yönündeki kaygıları bu rahatsızlığın nedenlerinden bazılarıdır. İnsanların yerleşik düzenlerinin bozulması, kalabalık olan sınıfların daha da kalabalıklaşması gibi düşünceler, okul yönetimim, öğretmenleri, velileri ve öğrencileri tepkisel davranmaya itmiştir. Bu da Suriyeli çocukların dışlanmasına dolayısıyla eğitimlerinin yarıda kalmasına yol açmaktadır (EBS, 2017).

Özellikle kız öğrenciler özelinde okullaşma önündeki engellerden birisi erken yaşta evliliklerdir. Hatta evlilikler nedeniyle okulu bırakan kız çocuklarına dahi rastlanmaktadır. Suriye'de erken yaşta evlilik yaygın olmamasına rağmen, yine de feodal yapılanmanın hâkim olduğu kırsal kesimden gelenlerde tıpkı Türkiye'de olduğu gibi kız çocuklarını erken yaşta evlendirebilmektedir. Bunun yanında ailelerin yaşadığı ekonomik sorunlar nedeniyle kızlarının ekonomik olarak refaha ulaşacakları düşüncesiyle erken evliliklere kolaylıkla izin verilebilmektedir. Burada diğer bir sorun Suriye'de karma eğitimin olmaması nedeniyle kız çocuklarının hem

kendilerinin hem de ailelerinin Türkiye'deki karma eğitim uygulamasını kabullenememeleridir (EBS, 2017).

2.6. Eğitim Kalitesini Artırmaya Yönelik Öneriler

Yapılan araştırmalarda Suriyeli mülteci çocukların eğitimlerinin önündeki en büyük engellerden birisinin dil olduğu görülüyor. Bu soruna yönelik okulların kendi başlarına yapmaya çalıştıkları bazı uygulamalar dışında herhangi bütüncül bir çözüm görünmüyor. Örneğin Levent ve Çayak (2017), tarafından 30 okul müdürü üzerinde yapılan araştırmada, bunlardan sadece ikisi kendi gayretleriyle Türkçe kursu açtıklarını belirtmişlerdir. Geçici Eğitim Merkezleri dil öğretimi açısından iyi bir örnek olmasına rağmen kapanacak olmaları, devlet okullarındaki sorunu artıracaktır. Devlet okullarında bir çözüm olarak hazırlık sınıfları açılabilir. Burada zaman kaybı olacağı düşünülüyorsa yoğunlaştırılmış dil kurslarıyla da sorun çözülebilir (EBS, 2017).

Eğitimle ilgili diğer bir sorun çocukların okullaşmalarında sorun olmasıdır. Araştırmalardan anlaşılacağı üzere bu durumun en önemli nedenleri ekonomik yetersizlik, yıl kaybı olması, dil sorunu, okulu gereksiz görme, erken yaşta evlenme ve uyum problemleridir. Ekonomik gerekçelerle okulu bırakmanın en kolay ve halen kısmen de olsa uygulanan şartlı yardımlardır. Okula devam eden ailelere yapılacak yardımlarla bu durumun önüne geçilebilir. İşverenlerin ucuz iş gücü olması nedeniyle babalardan çok çocuklara iş vermelerinin yasal yollarla önüne geçilmelidir. Yani çocuk işçi çalışmalarının cazibesi önüne engeller çıkarılmalıdır. Çocuklardaki oryantasyon kaybının önüne geçilmesi ise ancak ikna yoluyla mümkün görünmektedir. Bu amaçla rehberlik faaliyetlerine ağırlık verilebilir (EBS, 2017; Sakız, 2016).

Geçici Eğitim Merkezleri, göçmenlerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik geçici bir çözüm sunmuş ve yakında kapanacaklardır. Buralarda çalışan öğretmenlerin istihdamları sorun olma ihtimali barındırmaktadır. Bu öğretmenler için ders ücreti karşılığı, öğretmenlik yapma gibi olanaklar sunulabilir. Yine bu okulların kapanması Suriyeli mültecilerin çocuklarının dili ve kültürü unutacağı yönündeki kaygılarında da artışa yol açabilir. Bunun önüne geçmek için mültecilere yönelik Arapça dil dersi, kültürel etkinlikler yapılabilir (Tunç, 2015).

Kapanacak olan Geçici Eğitim Merkezinin imkânları yine devlet okulları için de kullanılabilir. Bu okullarda okuyan öğrencilerin okullara yerleştirilmesinde eşitlik ilkesi çerçevesinde hareket edilmelidir. Eğer çocuklar en yakınlarındaki okullara yerleştirilirse muhtemeldir ki oralarda yoğunluk yaşanacaktır. Mültecilerin yerleşeceği okul, yöneticileri ve öğretmenleri maddi olarak desteklenmelidir. Böylece ilgisizlik kaynaklı uyum sorunlarının önüne geçilebilir, okullar dil sorunları için uygun çözümler üretebilir (Guida, 2017; Tunç, 2015).

2.6. İlgili Araştırmalar

Türkiye'ye sığınan Suriyeli Mültecilerin eğitim olanakları, okullaşmaları önündeki engeller ve okul deneyimleri konularında sayısı çok olmasa da gerek sivil toplum kuruluşları gerekse de akademisyenler tarafından araştırmalar yapılmıştır.

Balkar, Şahin ve Babahan (2016) tarafından yapılan araştırma Geçici Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesine odaklanmıştır. Araştırmacılar Gaziantep ilindeki Geçici eğitim Merkezlerinde görev yapan 21 Suriyeli öğretmen ile 7 okul yöneticisiyle bireysel derinlemesine görüşmeler yapmışlardır. Araştırma bulgularına göre Suriyeli öğretmenler arasında öğretmenlik eğitimi almayanlar da bulunuyor. Bunlar öğretmenlik yapmada kısmen zorluk yaşamaktadırlar. Suriyeli öğretmenler Türk öğretmenlerle iletişim kurmadıklarını belirtmiştir. Bunun nedeni olarak fark saatlerde öğretim yapmaları ve öğretmen odalarının fark olmasını belirtmişlerdir. Öğrenciler ve aileler Türkiye'de aldıkları eğitimin ülkelerinde döndüklerinde geçerli olmayacağı konusunda endişe yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, Geçici Eğitim Merkezlerindeki müfredatın Suriye ile aynı olması ve kitapların büyük oranda benzer olması nedeniyle eğitim öğretimde güçlük yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Yöneticiler açısından Suriyeli öğretmenlerle ilgili en önemli sorun; diplomalarının gerçekliğiyle ilgilidir. Bunun kontrolünün mümkün olmadığı, ancak öğretimlerini görerek bunu anlayabileceklerini ama öğretmenlerin buna tepki gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler çalışma saatlerinin fazlalığından, ücretin azlığından şikâyet etmektedir. Yöneticiler ise Suriyeli öğretmenlerin işlerini tam olarak yapmamalarından şikâyetçidirler. Öğretmenler ayrıca Türk öğretmenlerle bir araya gelememekten ve onların yardımlarını alamamaktan şikâyetçidir. Öğretmenlere göre aileler çocuklarının eğitimleri konusunda çok ilgililer. Yol ücreti vermek zorunda kalan öğretmenler bir süre sonra öğretmenlikten vazgeçebilmektedir. Yöneticilerin en

büyük yakınmalarından birisi devlet okulu yöneticileri, okulun pisletildiği, malzemelerin kırıldığı gibi konularda, Geçici Eğitim Merkez yöneticilerine sürekli baskı kurmalarındır.

Kardeş ve Akman (2018) tarafından yapılan araştırmada Suriyeli göçmen çocukların eğitimine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 19 Suriyeli ve Türk öğretmenle görüşme ve açık uçlu anket yoluyla veri toplanmıştır. Öğretmenlere göre öğrencilerin karşılaştıkları en önemli sorunlar; dil bilmeme ve okula uyumdur. Öğretmenler Geçici Eğitim Merkezinde uygulanan mevcut dil eğitimi programını yeterli bulmuyorlar. Araştırmaya katılan ve Türkçe öğreten Suriye uyruklu öğretmenler dil öğretim programında yeterli açıklama olmadığından yakınmaktadır. Öğretmenlere göre okul ve sınıflarda Göçmen çocukların ihtiyaçlarına göre bir düzenlemeye gidilmediğini yeterli materyallerinin olmadığını vurgulamaktadır. Dil eğitimi için önemli olan kaynaklara erişimlerinin yeterli olmadığı, çocuklara uygulanan dil eğitimi programının Türk öğrencilere uygulanan programla aynı olduğu vurgulanmıştır. Öğretmenler dil ve sosyal nedenlerle ailelerle yeterince iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmeler çocukların okula başlamadan önce dil eğitimi almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılanlar okul öncesi eğitimin mutlaka olmasını, bu şekilde çocukların dil problemlerinin çözüleceğini düşünmektedir. Öğretmenler, dil gelişimi için Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim aldıkları karma sınıf önermektedirler. Öğretmenler sorunların farkındalar ama sorun çözmek için kendilerini yeterli görmemektedirler. Ayrıca birçok sorunun çözüm yerinin üst düzeyde olduğunu vurgulamışlardır.

Özdemir (2016) tarafından yapılan bu araştırmada Suriyeli öğrencilerin okul iklimine etkisine araştırılmıştır. Araştırma, Sivas ilindeki Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu ilkokul, ortaokul ve liselerde, okul yöneticileri, öğretmen ve yöneticiler üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya üç okuldan 6 okul yöneticisi, 12 öğretmen, 12 Türk öğrenci ve 12 Suriyeli öğrenci katılmıştır. Öğrenciler dil eksikliği nedeniyle öğretmenlerle istedikleri düzeyde iletişim kuramadıklarını belirtmektedir. Öğretmenler, Suriyeli çocukları örnek öğrenciler olarak tanımlamaktadır. Araştırmaya katılanlara göre Suriyeli çocukların okul güvenliğine ilişkin olumsuz bir etkileri yoktur. Genel olarak okul yönetimleri Suriyeli öğrencilere olumlu davranmakla ve sorunlarını çözmeye çalışmaktadır. Öğrencilerin akademik

başarılarının düşüklüğü beklenen bir şey olmasına rağmen, pek de kabul edilen bir durum değildir. Öğretmen ve yöneticiler daha fazla başarı beklemektedir.

Uzun ve Bütün (2016) yaptıkları araştırma ile öğretmenlere göre okul öncesinde eğitim alan Suriyeli çocukların genel sorunlarının tespit edilmesini amaçlamışlardır. Araştırmaya Samsun ilinde görev yapan ve sınıflarında Suriyeli çocuk bulunan altı okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma verileri öğretmenlerle yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Öğretmenlere göre en büyük sorun dil nedeniyle çocuklarla iletişim kuramamak, onun ihtiyaçlarını anlamamaktır. Okul öncesi etkinliklerin çoğunun dile dayalı olması nedeniyle çocukların etkinliklerden fayda sağlayamamalarıdır. Yine bu sorunun devamı olarak aile ile iletişim kuramama sorunu da gözlenmektedir. Öğretmenler çocukların sorunlarının çözümünü aile ile paylaşamamaktadır. Bazı öğretmenler bu çocukları sınıflarında istememektedir. Öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir sorun Türk ailelerin Suriyeli çocuklardan rahatsızlık duymaları ve çocuklarının onlarla oynamalarını istememeleridir. Öğretmenler özellikle çocukların temizlik konusundan ve öz bakım becerisi kazanmamış olmalarından şikâyetçilerdir. Öğretmenler ailelerin rahatsızlığını ırk bağlamında değil daha çok temizlikle ilgili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenler aslında çocukların ihtiyaçlarının da farkındalar ve onlara uyum, psikolojik destek, ekonomik destek gibi çok boyutlu destek olunması gerektiğini ifade etmektedirler. Onlara göre çocuklar henüz okul öncesi eğitime hazır değildirler.

Dorman (2014) tarafından YUVA sivil toplum kuruluşu adına yayınlanan raporla Suriyeli çocukların ilk dönemdeki eğitime katılım durumlarını ve sorunlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Rapor Geçici Eğitim Merkezleri açılmadan önceki eğitim uygulamalarına odaklanmaktadır. Araştırma göre aileler okulların eğitim kalitesinin düşüklüğü nedeniyle çocuklarının eğitimleri konusunda kaygı duymaktadır. O dönemde henüz geçici eğitim merkezi açılmadığından Suriyelilerin kendi aralarında düzenledikleri ve kontrol edilemeyen eğitimlerin kalitesi oldukça düşük seviyededir. Eğitime erişimde, uzaklık, ekonomik yetersizlikler, öğretmenlerin kalite sorunu, öğretmenlerin ücret düşüklükleri sorun olarak görülmektedir. Devlet okullarında ise en büyük problem dildir. Kızlar ve erkekler eşit oranda sorunla karşılaşmaktadır. Yalnız erkeklerin okullaşma oranı kızlara göre daha yüksektir. İlgililerin genel görüşü çocukların Türkçe öğrenmeleri ve meslek kursları verilmesidir. Türkçe kurslarına hem çocukların hem de yetişkinlerin ilgisi oldukça üst seviyededir. Kız

çocuklarda evlilik oldukça yüksek olarak tespit edilmiştir. Suriyelilere göre kızların erken yaşta evlenmesi Türkiye'ye gelindikten sonra artmıştır. Genel görüş ailelerin ekonomik güçlükleridir.

Mülteci Suriyelilerin eğitimi konusundaki sorunları ortaya koymak amacıyla yapılan geniş çaplı araştırmalardan birisi de Eğitim-Bir-Sen (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Suriyeli Mülteci öğrenciler, bunların aileleri, Türk öğrenciler, Geçici Eğitim Merkezi Çalışanları, Suriyeli çocukların okuduğu devlet okulu öğretmenleriyle 60 bireysel derinlemesine ve 9 odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada okullaşmanın önündeki en büyük engelin ekonomik sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında devlet okullarında Türkçe bilmeme, Arapçanın unutulacağı kaygısı, erken evlilik ve karma eğitim önündeki engellerdendir. Geçici eğitim merkezlerinde okuyan çocuklar için ulaşım sorunu ve okulların geç başlayıp geç bitmesi sorun olarak görülmektedir. Kayıt konusundaki bürokrasi, yerli halkın tepkisi gibi nedenler de engeller çıkarmaktadır. Geçici Eğitim Merkezlerinin devlet okullarıyla aynı binayı paylaşması çoğu zaman sorun oluşturmaktadır. Devlet okulu kendi malzemelerinin kullanılmasından rahatsızlık duymakta, sorunların Suriyeli öğrencilerden kaynaklandığını iddia etmektedir. Geçici eğitim merkezi öğretmenlerinin seçiminde, sahte evrak gibi sorunlar olmaktadır. Çocuklarda devamsızlık, motivasyon eksikliği ve ailelerin sürekli bir yerden başka yere göçmesi oldukça yaygın olup eğitimin kalitesini etkilemektedir. Çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gözleniyor ama çözüm için herhangi bir girişimde bulunulmamıştır.

Sakız (2016) tarafından yapılan bu araştırmanın amacı göçmen çocukların okullara dâhil edilmesine yönelik olarak idarecilerin düşünce, inanç ve tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma Güneydoğu Anadolu'da iki farklı ilde görev yapan ve okullarında Suriyeli mülteci çocukların okuduğu 18 okul müdürü katılmıştır. Okul yöneticileri gelen öğrencilerin okulun sistematiğini bozduğunu, mevcut öğrencilerin de öğrenmesine olumsuz yansıdığını ifade etmişlerdir. Okul müdürlerine göre dil bilmeyen çocukların devlet okullarına alınmasından çocukların hiçbir fayda sağlamayacağı görüşündedirler. Yöneticiler okullarında zaten yetersiz olan koşulların daha da yetersiz hale geldiği, özellikle velilerin bu duruma karşı bakışlarının olumsuz olduğunu ifade etmişlerdir. Program yapı itibarıyla farklı seviyeleri ve ihtiyaçları olan çocukların eğitimine de uygun değildir. Yöneticiler çocuklara

psikolojik destek verilmesi, yeni uyum yasalarının çıkarılması ve bunun için okullardan görüş sorulması, çocukların kayıtları önündeki bürokratik engellerin kaldırılması, dil eğitimi sonrası çocukların eğitime alınması önerilerinde bulunmuşlardır.

Okul müdürlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir diğer araştırma Levent ve Çayak, (2017) tarafından yapılmıştır. Araştırma İstanbul, Pendik ve Zeytinburnu ilçelerinde okullarından en az 10 Suriyeli mülteci öğrenci bulunan okul müdürleri üzerinde yapılmıştır. Müdürlerin görüşleri bireysel derinlemesine görüşme yoluyla alınmıştır. Okul yöneticileri okullarında çocuklara yönelik ter türlü eğitim imkanını sundukları görüşündedirler. Okul yöneticileri çocuklara rehberlik hizmeti sunduklarını hem onlara hem de ailelerine dil kursları düzenlediklerini belirtmişlerdir. Müdürlere göre en önemli sorunlar; çocukların dil bilmemeleri, uyum sorunu eklemeleri, kayıt işlemlerindeki sıkıntılar, tanıma belgesi olmaması ve denkliktir. Müdürlerin sorunların çözümüne yönelik önerileri ise; ayrı okul veya alt sınıf açılması, öğretmenlerin motive edilmesi, kayıtların kolaylaştırılması, iletişim etkin sağlanması için çözüm bulunmasıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modellerine, çalışma gruplarına, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine, verilerin çözümlenmesine ve analizlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada, Kocaeli ilinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin eğitim-öğretim programının, fiziksel koşullarının ve öğretim ve yönetim kadrosunun öğretmen ve veli perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Geçici Eğitim Merkezlerinin eğitim-öğretim programının, fiziksel koşullarının ve öğretim ve yönetim kadrosunun öğretmen ve veli perspektiften derinlemesine anlamak amacıyla da nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarla bireylerin ne düşündükleri, ne hissettikleri, dünyayı nasıl algıladıkları belirlenmeye çalışılır. Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, insanlarına farkında olduğu ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

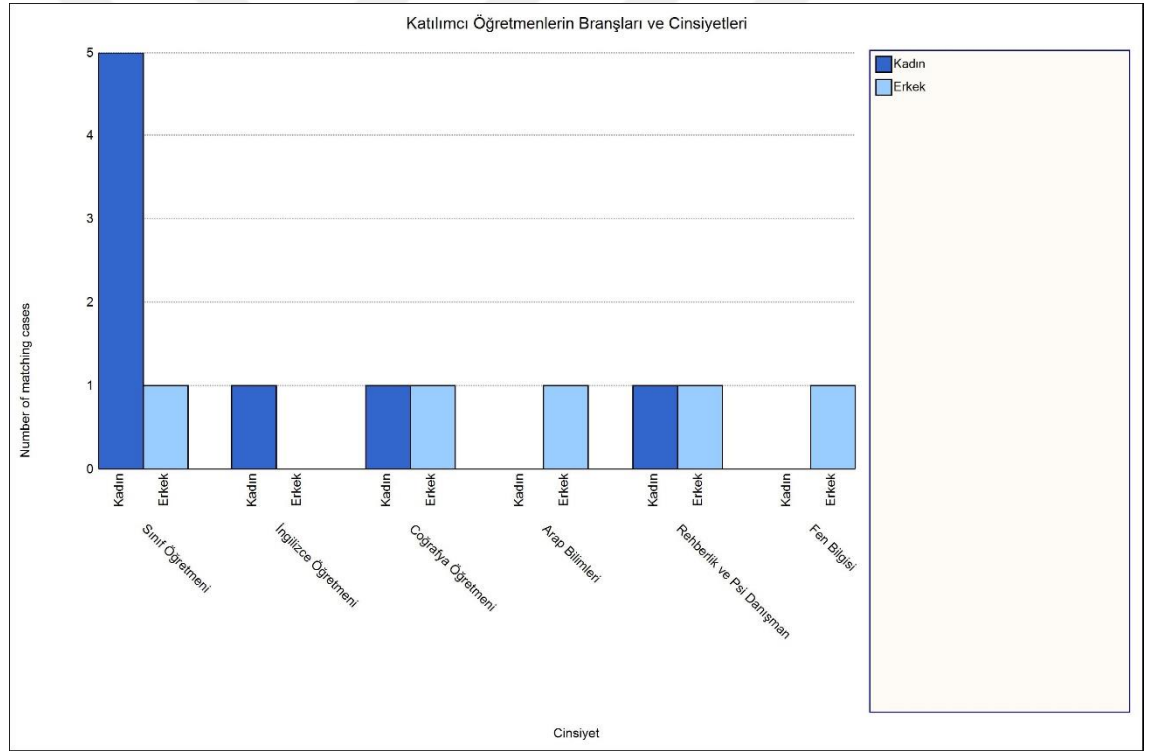
Nitel araştırmada amaç genelleme değil anlama olduğu için önemli olan kaç kişiyle görüşüldüğü değil ne kadar derinlemesine bilgiye ulaşıldığıdır.

Katılımcı sayısında temel belirleyici kriter; bilgi tekrarı, karar verici ise araştırmacının kendisidir (Patton, 2014: 242-245). Bu çalışmada 13 Suriyeli Mülteci öğretmen ve 15 Suriyeli Mülteci öğrenci velisiyle görüşülmüştür. Araştırmacı, herhangi bir kişi sayısına karar vermeden görüşmelere başlamış, belirtilen sayılarda daha fazla görüş ortaya çıkmayacağına kanaat getirdiği için bu sayısının yeterli olduğuna karar vermiştir. Bu noktada yeni kod ve temaların ortaya çıkmayacağına kanaat getirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen ve velilere ilişkin bilgiler Tablo 2.1’de yer almaktadır.

Nitel araştırmalarda, yukarıda da belirtildiği üzere amaçlı örneklem tekniklerinden faydalanılır. Amaçlı örneklem, araştırmanın amacına göre katılımcı seçmektir.

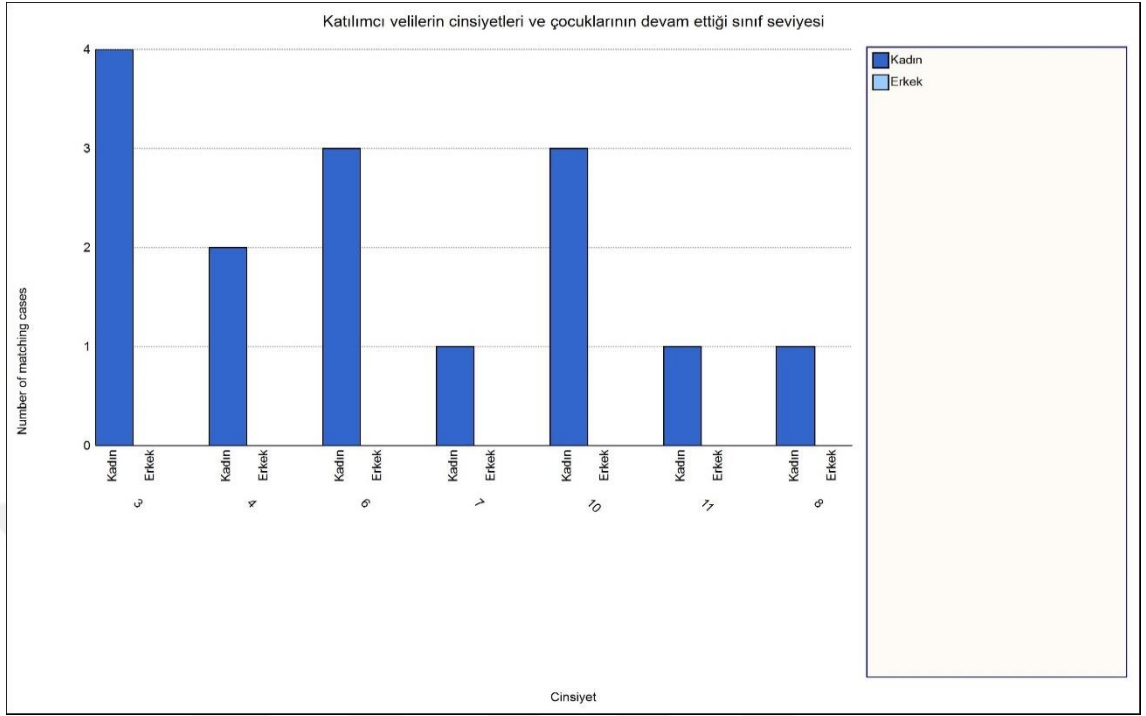
Burada amaç en zengin verinin kimden elde edileceğini belirlemektir. Amaçlı örneklem kapsamında, aykırı örneklem, yoğunluk örneklem, maksimum çeşitlilik örneklem, homojen örneklem, tipik durum örneklem, kritik durum örneklem, kartopu örneklem, ölçüt örneklem, kolay ulaşılabilir örneklem gibi çok sayıda teknik bulunur (Patton, 2014: 230-241). Bu araştırmanın örnekleme, Suriye’den iç savaş nedeniyle Türkiye’ye sığınmış, Geçici Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler, ve buralarda okuyan öğrencilerin velileridir. Örneklem seçme tekniği ise homojen örneklemdir. Amaç Geçici Eğitim Merkezini betimlemek olduğundan aynı özellikleri taşıyan yani “homojen örnekleme” çalışılmıştır. Araştırmacı, görev yaptığı yerin Kocaeli olması nedeniyle, kolay ulaşılabilirlik, daha ekonomik olması nedenleriyle örneklemini Kocaeli ilindeki Geçici Eğitim Merkezleri arasından seçmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri ve branşlarına Şekil 1’de verilmiştir.

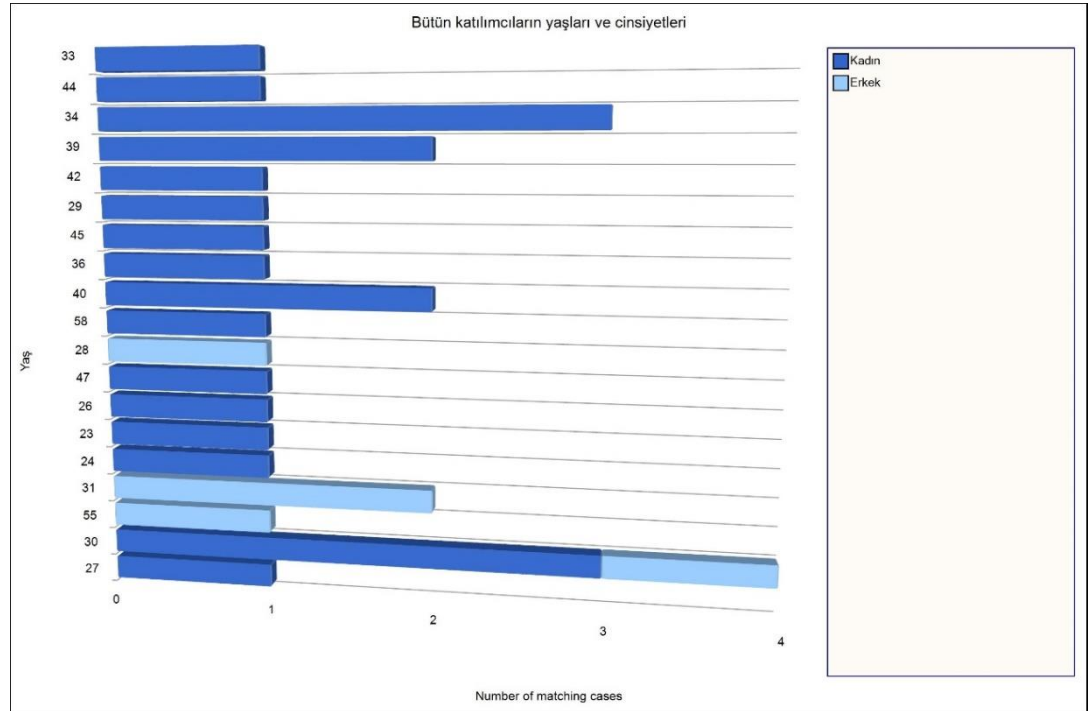
Şekil 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri ve branşlarına göre dağılımı

Katılımcı velilerin cinsiyetleri ve çocuklarının devam ettiği sınıf seviyeleri Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2: Katılımcı velilerin cinsiyetleri ve çocuklarının devam ettiği sınıf seviyeleri

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi velilerin hepsi kadındır. Çalışmanın bütün katılımcılarının cinsiyet ve yaşları Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3: Çalışmanın bütün katılımcılarının cinsiyet ve yaşları

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri, fenomenolojik araştırma modeline uygun olarak görüşme tekniği aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen ve velilerle yapılan bireysel derinlemesine görüşme için araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Form hazırlanması için öncelikle literatür taraması yapılmış ve bu tarama sonunda araştırma amacına uygun soru havuzu oluşturulmuştur. Bu sorular içerisinde uzman görüşleri de alınarak en uygun olanları seçilmiştir. Sonuçta yarı yapılandırılmış görüşme formunda 13 soru yer almaktadır (Bkz. EK 1). Yarı yapılandırılmış soruların yer aldığı bu görüşme biçiminin amacı, kişilerin fikirlerini konu dışına çıkılmamak kaydıyla özgürce ifade etmelerine fırsat vermektir. Özellikle özgün fikirlerin ortaya çıkarılması ve anlamın derinlemesine açıklanması için mümkün olduğunca sonda sorulara yer verilmelidir. Açık uçlu soruların en önemli yararı; duygu ve düşüncenin hangi boyutunun önemli olduğu konusunda görüşülenleri yönlendirmemesidir. Açık uçlu soru, görüşülen kişinin kendine göre zihnindeki en uygun cevabı seçmesini sağlar (Patton, 2014: 104-106). Bu çalışmada belirtildiği üzere, yarı yapılandırılmış bir uygulama biçimi olan genel mülakat kılavuzu yaklaşımı benimsenmiştir. Bu sayede araştırmacı, araştırmaya katılan öğretmen ve velilerin deneyimlerini özgürce ifade etmelerini sağlamıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecine, ilk olarak öğretmen ve velilere ulaşma adına okul yönetimleri ile temasa geçilmiştir. Bütün görüşmeler, okul ortamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı Arapça bilmediğinden görüşmelerde Türkçe-Arapça çevirmenden destek alınmıştır.

Görüşmelerin tamamında katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 20 dk. ile 40 dk. arasında sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Görüşmeler yapıldıktan sonra kısa süre içerisinde alınan ses kayıtlarının çözülmesi yapılmıştır. Böylece görüşmeciyi anlaşılmayan yerleri çözümlemede sorun yaşamamıştır. Çözümleme sonrası Arapça olan kayıtlar Türkçeye çevrilmiştir. Verilerin analizi yazılı dokümanların NVIVO 11 nitel veri analizi yazılım

programına aktarılması ile devam etmiştir. Analizde öncelikle nitel araştırmalarda kullanılan en yaygın yöntem olan betimsel analiz yapılmıştır.

Betimsel analizde farklı kaynaklardan elde edilen verilerin daha önceden araştırmacı tarafından belirtilenmiş temalar doğrultusunda çözümlenir ve yorumlanır. Araştırmacı, görüşme ve gözlem yoluyla elde ettiği verileri yorumlarken, doğrudan görüşme ve gözlem notlarına sıklıkla atıfta bulunur ve örnek alıntılar yapar. Bu şekilde örnekler yoluyla bulgular okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmiş biçimde sunulur (Yıldırım ve şimşek, 2013). Betimsel analiz, içerik analizine göre daha yüzeyseldir. Araştırmanın katılımcılarından mülakatlarda elde edilen veriler değiştirilmeden doğrudan aktarılır. Betimsel analiz aşağıda belirtilen dört aşamada gerçekleşmiştir (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2010):

- a. Betimsel analiz çerçevesi oluşturma,
- b. Verilerin tematik çerçeveye göre işlenmesi,
- c. Bulguların tanımlanması,
- d. Bulguların yorumlanması.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğretmen ve veli görüşmelerinin analizi mülakat sorularının sırasına göre sunulacaktır.

4.1. Mülakat Sorularının Analizi

Katılımcıların cevapları öncelikle öğretmen ve veliler şeklinde organize edilmiştir. Her soruda öncelikle öğretilerin sonrasında ise velilerin görüşlerine örnek alıntılar verilmiştir.

4.2. Program ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde uygulanan eğitim programı güncel mi? Tüm derslere erişim imkânı bulunmakta mıdır? Öğrencinin gelecek ihtiyaçlarına uygun mu? Suriye’ye dönmeleri halinde veya Türkiye’de kalmaya devam etmeleri halinde gelecek ihtiyaçlarına uygun mu?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenlerin Geçici Eğitim Merkezlerindeki eğitim programının güncelliği ile ilgili düşünceleri çeşitlidir. Öğrencilerin şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçlarına cevap verip veremeyeceği konusunda da zıt fikirler mevcuttur. Suriye’ye dönmeleri veya Türkiye’de kalmaları durumunda karşılaşılabilecek zorluklar konusunda da farklı düşünceler vardır. Kısacası, öğretmenlerin en fazla düşünce ayrılığı gösterdikleri konular araştırmanın bu sorusu ile ilgilidir. Bazı öğretmenler programın güncel ve yeterli olduğunu düşünürken bazıları yetersiz olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçlarına yönelik eğitim verildiğini düşünen öğretmenler olduğu gibi öğrencilerin eksik eğitim aldığını düşünen öğretmenler de vardır.

Bazı öğretmenler öğrencilerin Türkiye’de kalmaları durumunda yeterli eğitim aldıklarını ancak Suriye’ye dönecek olurlar ise orada yetersiz kalacaklarını düşünürken bunun tam tersini düşünen öğretmenler de vardır.

Aşağıda eğitimin güncel olduğunu düşünen öğretmenlerin ifadelerine yer verilmiştir:

“Uygulanan eğitim güncel ve tüm dersleri alıyorlar. Suriye ‘ye dönmeleri halinde bence sorun yaşamayacaklar. Kalırlarsa da sorun olmayacak bence (Öğretmen 10).”

“Güncel, Suriye müfredatına uygun kitaplar kullanıyoruz. Tüm dersler alınmıyor, şuan aldıkları dersler gelecekte için yeterli değil. Türkçe yoğunluklu ders alınıyor. Bu yeterli değil. Çok fazla Türkçe dersi aldıklarından Suriye’ye dönerlerse bu orda yeterli olmayacak (Öğretmen 12).”

“Evet. Güncel olduğunu düşünüyorum Suriye'deki eğitimle buradaki eğitim aynı matematik fen birçok ders görüyor çocuklar burada kalsak da Türkçe bilecekler Arapça bilecekler Suriye'ye dönsek Arapça okuma yazmayı bilecekler (Öğretmen 8).”

“Uygulanan eğitim güncel ve tüm derslere imkân bulunmaktadır. Öğrencinin gelecek ihtiyaçlarına uygundur. Suriye ‘ye dönmeleri halinde burada eksik kalan dersleri orada tamamlayabilecekler (Öğretmen 3).”

Ancak, bazı öğretmenler de programın güncel olmadığını ve çocukların Suriye’deki eğitimin gerisinde kaldıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir:

“Eğitim programı güncel değil çünkü Suriye deki oradaki müfredat daha zor. Burada eğitim alan çocuklar Türkiye’de kalırlarsa aldıkları eğitim yeterli fakat Suriye ‘ye giderlerse yetersiz (Öğretmen 11).”

“Geçici Eğitim Merkezinde uygulanan eğitim güncel değil, öğrenciler sadece bazı derslere ulaşım sağlayabiliyorlar. İlk amaç Türkçe öğretmek olduğu için öncelik Türkçe dersidir. Geri kalan zamanlarda da Arapça dersler oluyor. Onlar da sınırlı sayıda ders. Suriye’ye dönmeleri halinde eksiklik olmayacak artı bir dil öğrenmiş olacaklar ancak Türkiye’de kalmaları halinde yetersiz. Henüz istediğimiz düzeyde

Türkçe olarak kendilerini ifade edemiyorlar. Önümüzdeki yıl Türk okullarına geçtiklerinde daha iyi seviyede olmalılar (Öğretmen 9).”

“Suriye’ye dönecekse buradaki aldığı eğitim ve okuduğu kitaplar hiçbir işine yaramayacak. Çünkü Suriye’ye geri dönerse ve hayatını orada devam ettirmek isterse her şey değişmiş olacak. Ama eğer dönmezse Türk okullarına kayıtları devam ederse bu onlar için iyi olacak. Ama tekrar söylüyorum eğer Suriye’ye dönerlerse buradaki sınıf düzeyleri örneğin 10. sınıfta bir öğrenci oraya gittiğinde 11. sınıfa başlayamayacak çünkü Suriye’deki Arapça derslerini bilmediği için okuma yazma etkinliklerinde o sınıf seviyesinde olamayacak yani eğitim düzeyi kalmayacak (Öğretmen 2).”

Her iki görüşün ortasında yer alan öğretmenler de vardır. Programın güncel ancak yetersiz olduğunu aşağıdaki şekilde ifade eden öğretmen örnek olarak verilebilir:

“Programlar şu anda güncel. Müfredatımız Suriye Arap Cumhuriyetine özgü bir müfredat. Bu yıl tarih ve coğrafya derslerimizde müfredattan kaldırıldı ayrıca artık dersler yoğunlukla Türkçe veriliyor İngilizce dersi kalktı, felsefe ve din dersleri çok az şekilde veriliyor. Ayrıca seçmeli ders olarak Fransızca dersimiz vardı o da kalktı. Öğrencinin gelecek ihtiyaçlarına uygun mu diye baktığımızda öğrencilerimizin burada geçici olarak kalacağını düşünürsek uygun. Kalıcı olarak burada olacaklarını düşünürsek uygun değildir çünkü buradaki diğer Türk çocuklarına uyum sağlayamazlar. Suriye dönme ihtimali de olursa çocuklar burada tarih ve Coğrafya dersi almıyor, Arapça alınan ders de yeterli değil orada zorlanacaktır (Öğretmen 4).”

Veliler ise programın güncelliği ve yeterli olması konusunda hem fikirdir. Veliler eğitimin çocuklarını hem Türkiye hem de Suriye koşulları için hazırlayacağına inanmaktadır. Çocuklarının Türkçe öğrenmelerinden memnuniyet duymaktadırlar. Sadece İngilizce dersinin olmamasından dolayı endişelerini dile getirmişlerdir. Yine de savaş koşulları düşünüldüğünde bu eğitim imkânının olmasından ve kalitesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerine örnekler verilmiştir:

“Bu konuda güncel olup olmadığını pek bilemem ama birçok dersin olduğunu biliyorum Türkiye’de kalırsak bu eğitim yeterli dönersek de yeterli çünkü birçok konuyu biliyorlar (Veli 1).”

“Evet, güncel olduğunu düşünüyorum Suriye’deki eğitimle buradaki eğitim aynı matematik fen birçok ders görüyor Çocuklar burada kalsak da Türkçe bilecekler Arapça bilecekler Suriye’ye dönsük Arapça okuma yazmayı bilecekler (Veli 3).”

“Burada imkânlar Suriye’dekinden daha iyi çocuklar çok ders alıyor Burası için yeterli Suriye’ye dönersek de Arapçayı hem okuyup hem yazmaları yeterli olur (Veli 5).”

“Suriye deki program ile aynı olduğunu düşünüyorum sadece Arapça dersi az Türkçe fazla O da Türkiye’de yaşıyoruz Türkçe öğrensinler çocuklarımız Çünkü bizler pek bilmiyoruz ders kitapları güzel Suriye döndüğümüzde Bir sorun olacağını düşünmüyorum (Veli 6).”

“Güncel olduğunu biliyorum programların. Çocuklarımız Türkçe ve Arapça öğreniyorlar birçok ders görüyorlar İngilizce olsaydı daha iyi olurdu (Veli 9).”

“Tüm dersler yok ama yeterince ders var Suriye’ye döndüklerinde eksiklerine oradan tamam edebilirler. Burada kalırlarsa da Türk okullarına devam edecekler (Veli 12).”

“Eğitim programı güncel diye biliyorum çocuklar Suriye giderse sorun yaşamazlar Türkiye’de kalırlarsa da sorun yaşamayacaklar (Veli 14).”

4.3. Materyale Erişim ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezlerinde materyale ulaşım ve ders kitabına erişim nasıl gerçekleşiyor?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler ders kitap ve materyallerine ulaşımında sıkıntı yaşanmadığını, kitapların MEB ve UNICEF tarafından gönderildiğini belirttiler. Buna rağmen beden eğitimi malzemesinin olmadığını, din kültürü ve müzik gibi derslerin ders kitaplarının olmadığını, öğretmenlerin kendi imkânları ile internetten materyal bulmaya çalıştıklarını belirttiler. Özellikle görsel malzeme gerektiren derslerde sıkıntı

yaşandığı dile getirilmiştir. Öğretmen mülakatlarından bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Materyale ulaşımında sıkıntımız yok. Ders kitaplarımızla ilgili de sıkıntımız yok” (Öğretmen 10).

“Kitaplarımızı MEB ve UNICEF gönderiyor” (Öğretmen 2).

“Din kültürü ve müzik gibi ders kitapları eksik. İnternette konu hazırlayıp ders işliyoruz” (Öğretmen 14).

“İngilizce öğretmeniyim kelime öğretirken resim görseli bulamıyorum” (Öğretmen 3).

Öğrenci velileri de öğretmenlere benzer görüşler dile getirmişlerdir. Materyal sıkıntısı olmadığını aşağıdaki örneklere benzer şekilde ifade etmişlerdir:

“Bakanlık ve Avrupa Birliği karşılıyor” (Veli 4).

“Kitapları devlet ve Avrupa'nın karşıladığını biliyorum” (Veli 13).

“Birçok kaynak yok kitaplar var” (Veli 7).

“UNICEF kitapları gönderdiğini biliyorum bir sıkıntısı yok” (Veli 2).

4.4. Eğitim Teknolojisi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde sınıflardaki eğitim teknolojileri bilgisayar, projeksiyon yeterli mi, laboratuvar var mı?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir. Geçici Eğitim Merkezinde öğretmenler sınıflarında genellikle projeksiyon makinesinin olduğunu ancak bilgisayar olmadığını belirttiler. İnternet ve laboratuvar olmadığı hemen hepsi tarafından bildirildi.

“Projeksiyonumuz var ama bilgisayarımız yok. Laboratuvarımız da yok” (Öğretmen 8).

“Yeterli değil her sınıfta olsa güzel olacak” (Öğretmen 3).

“Projeksiyonumuz var, kendi bilgisayarım var onu kullanıyorum. Laboratuvar yok. Benim dersim için laboratuvar gerekli” (Öğretmen 5).

“Laboratuvarımız yok, çocuklarımızın sayısı az olduğundan daha rahat eğitim alabilirler bu sebeple geçen sene istendi ancak geri dönüş yapılmadı” (Öğretmen 2).

İkili okullarda öğretmenlik yapanlar ise eğitim teknolojisi kullanımı konusunda daha sıkıntılı olduklarını belirttiler. Malzemelerin okulu sabah kullanan Türk öğrencilere ait oldukları için kendilerine erişim verilmediğini veya kısıtlı erişim imkânları olduklarını belirttiler.

“Sınıflardaki projeksiyonlar, sabah kullananlara ait. Bu nedenle izinsiz kullanamıyoruz. Laboratuvar yok” (Öğretmen 9).

“Projeksiyonumuz var ama biz kullanamıyoruz bunlar bizim değil. Sınıflar kendileri için almışlar bize ait değil” (Öğretmen 11)”

“Projeksiyonlarımız var ancak bilgisayarlarımız var. Ancak kullanamıyoruz çünkü şifre uygulaması var” (Öğretmen 14).

“Projeksiyonumuz var ancak herkes kullanamıyor. Türk öğretmenler kullanıyor, dolaplar ders bittikten sonra kilitleniyor. Biz kullanamıyoruz. Bazı şeyler yaptığımızda tepki alıyoruz” (Öğretmen 10).

Velilerin eğitim merkezinin sınıflarındaki eğitim teknolojileri hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin ifadelerinden farklı ve bazen çelişkili bilgiler vermişlerdir. Bazıları sınıfın imkânları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söylemişlerdir. Birçoğu öğretmenlerin şahsi bilgisayarlarının okula ait olduklarını düşünmüştür. Laboratuvar olmadığı konusunda ise öğretmenler gibi tek bir cevap vermişlerdir. Veli cevaplarından örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Sınıflarımızda artık projeksiyon ve bilgisayar var ama laboratuvar yoktur (Veli 3).”

“Bilgisayar ve projeksiyon var laboratuvar yoktur (Veli 6).”

“Dizüstü bilgisayar olduğunu biliyorum öğretmenimiz de görüyorum Onun dışında nasıl bir doküman var pek bilmiyorum (Veli 9).”

“Sınıfın için pek görmediğim için öğretmenlerimizin nelere sahip olduğu konusunda pek bilgim yok (Veli 12).”

“Bilgisayar mevcut laboratuvar lakin yoktur (Veli 13).”

“Bilgisayar var başka bir bilgim yok (Veli 15).”

4.5. Sosyal Donatılar ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde sosyal donatı alanları mevcut mu? Spor salonu, kütüphane, sanatla ilgili aktivite yapılabilecek yerler var mı?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler okulda sosyal etkinlik, spor veya sanatsal aktiviteler için uygun alanların olmadığını belirtmişlerdir. Ders dışında çalışma ve araştırma yapılabilecek kütüphane olmadığı da dile getirilmiştir. Sosyal gelişim açısından önemli olan bu etkinlikler ancak uygun mekânlarda yapıldığında etkili olacağından bu eksikliklerin giderilmesi istenmiştir. Aşağıda bazı öğretmen görüşleri verilmiştir:

“Hayır yok. Olsaydı kaynak anlamında çok iyi olacaktı çocuklar için” (Öğretmen 12).

“Kütüphanemiz yoktur ancak olsaydı ödevlerini yapmalarında kolaylık olurdu” (Öğretmen 11).

“Sosyal donatı alanları mevcut değil. Spor salonu ve kütüphanemiz yok” (Öğretmen 14).

“Sosyal olanaklarımız yani spor salonumuz ve sanatla ilgili aktivite yapılacak yerlerimiz bulunmamaktadır” (Öğretmen 3).

“Sosyal alanlar mevcut değil ancak çocukların psikolojileri ve gelişimleri açısından bu çok önemli” (Öğretmen 4).

“Öğrenciler için etkinlik alanları yok. Araştırma yapmaları için kütüphaneleri de yok” (Öğretmen 7).

Veliler de öğretmenler gibi okulda sosyal etkinlik, spor veya sanatsal aktiviteler için uygun alanların olmadığını ve ders dışında çalışma ve araştırma yapılabilecek kütüphane bulunmadığını belirtmişlerdir. Sosyal gelişim açısından çocuklarının bunlardan mahrum olduğunu söylemişlerdir. Aşağıda veli görüşlerine bazı örnekler verilmiştir:

*“Spor salonu yok bahçede hava güzelse çıkılıyor spor malzemesi yok”
(Veli 1).*

“Spor sahası yok kütüphane yok” (Veli 5).

“Spor salonu yok bahçede oyun oynuyorlar kütüphane yoktur ” (Veli 8).

“Öğrencilerin etkinlik yapacağı alanlar yok araştırma yapmaları için kütüphane yok resim için atölye yok ” (Veli 12).

“Maalesef okulda böyle yerleri yok çocuklarımız bu konulardan mahrumlar” (Veli 9).

4.6. Sosyal Etkinlikler ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezleri sosyal etkinlikler bakımından nasıl? Gezi, konferans, sportif konularda faaliyetler yeterli mi?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler okullarının gezi, konferans, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi sosyal etkinlik bakımından oldukça yetersiz kaldığını düşünmektedir. Okulda son bir yılda ya hiçbir etkinlik olmamış veya hayvanat bahçesi ve belediye etkinliği gibi bir yere gezi yapılmıştır. Öğretmenler bu konudaki desteğin yetersiz olduğunu ve ancak kendi çabaları ile bir şeyler yapabileceklerini belirttiler. Kendi sınırlı imkânları da sosyal etkinlik düzenlemek için çok yetersiz kalmaktadır. Aşağıda öğretmenlerin açıklamalarından örnek alıntılar verilmiştir:

“Bir gezi yaptık bir de konferans yapıldı ama bunlar yetersiz sayısını arttırmalıyız” (Öğretmen 10).

*“Sosyal etkinlikler bakımından yetersiz ve bu anlamda faaliyetler yok”
(Öğretmen 11).*

“Sadece Kocaeli Bilim merkezine gittik. Bunun dışında hiçbir yere gitmedik” (Öğretmen 14).

“Sosyal etkinliklerimiz yoktur” (Öğretmen 3).

“Sosyal etkinlikler öğretmenlerimizin çabasıyla biraz oluyor ama çok yetersiz. Gezi, konferans, sportif konularda faaliyetlerimiz de yok. Gezi olarak geçen yıl Darıca hayvanat bahçesine gittik bu çok iyi oldu

çocuklarımız için ama maalesef bu tarz geziler için ne zamanımız ne de destek olanımız yok” (Öğretmen 4).

“Bu yıl sadece bir kez Çanakkale’ye gidildi” (Öğretmen 6).

“Aslında hayvanat bahçesine gideriz diye planlama yaptık belediye de buna destek oluyor ama gerçekleştiremedik henüz” (Öğretmen 7).

Veliler aynı öğretmenler gibi okullarının gezi, konferans, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi sosyal etkinlik bakımından oldukça yetersiz kaldığını düşünmektedir. Veliler bu konudaki desteğin yetersiz olduğunu ve çocuklarının sosyal etkinliklerden mahrum kaldığını düşünmektedir. Geçim sıkıntısından dolayı bu faaliyetleri zaman ve para ayıramadıklarını ancak belediyenin etkinliklerine, sahildeki park ve bahçelere gittiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda velilerin açıklamalarından örnek alıntılar verilmiştir:

“Bir şey yaptığımız söylenemez çünkü geçim derdi sıkıntımız her şeyin önünde” (Veli 2).

“Belediyenin zaman zaman etkinliklerine katılıyoruz” (Veli 5).

“Çocuklar sahile götürüyoruz konferans yok spor yok” (Veli 7).

“Bu bakımdan yetersiz ve bu alanda faaliyet yok çocuklarımız hiçbir yere gidemiyorlar” (Veli 12).

“Çocuklarımızı konferansa ya da bir sportif alana götüremiyoruz gezi yok” (Veli 15).

4.7. Rehberlik Hizmetleri ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici eğitim merkezlerinde sunulan rehberlik hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz/ görüşleriniz nelerdir? sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Hem öğretmenler hem de veliler okuldaki rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu hizmetin çocuklara yardımcı olduğunu ve kendi aralarında yaşadıkları sorunların yanı sıra kişisel olarak aile veya çevrede yaşadıkları sorunlar ile de ilgilenildiğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmen dışındaki diğer branş öğretmenlerinin de rehberlik yaptığı ve çocukların sorunlar ile başa çıkma konusunda

destek bulma sıkıntısı çekmedikleri hem öğretmenler hem de velileri tarafından belirtilmiştir. Aşağıda bazı öğretmen ve velilerin bu konudaki görüşleri verilmiştir:

“Rehberlik hizmetlerimiz vardır ve yeterlidir. Çocuklar arasındaki sorunlarda yardımcı oluyor öğrencilerimize” (Öğretmen 10).

“Okulumuzda iki rehberlik öğretmeni var ve bu öğretmenlerden biri Suriyeli birisi ise Türk” (Öğretmen 11).

“Rehberlik hizmetlerimiz vardır ve yeterlidir. Sıkıntı olduğunda öğrencilerle görüşüp sıkıntıları çözmeye çalışıyorlar” (Öğretmen 13).

“Rehberlik hizmetleri öğrencimizin bir sıkıntısı olduğunda yararlı oluyor bu bakımdan yeterli” (Öğretmen 12).

“Rehberlik servisi eskiden yoktu. İki aydır var ve gayet iyi. Sorunları çözüyorlar” (Öğretmen 14).

“Rehberlik anlamında sadece rehber öğretmenimiz değil hepimiz bu konuda rehberlik etmeye çalışıyoruz” (Öğretmen 4).

“İki rehber öğretmen olmamız çok iyi. Yeni rehber öğretmen gelince her akşam veli ziyaretleri yapıyoruz. Artık daha fazla velileri tanıyoruz, durumlarını biliyoruz” (Öğretmen 8).

Veliler de öğretmenler ile aynı görüşü paylaşarak çocuklara yeterli rehberlik hizmeti verildiğini belirtmişlerdir:

“Rehber öğretmen yeni geldi sorunumuz olduğunda görüşebiliyoruz” (Veli 1).

“Rehber öğretmen yeni geldi çocuklarımızla ilgileniyor biz bir sorun olduğunda gidip ona anlatabiliyoruz” (Veli 5).

“Çocuklarla iyi iletişim kuruyorlar bir olay olduğunda onlara gönderip yardım alabiliyoruz” (Veli 6).

“Rehber öğretmen yeni geldi biz ondan memnunuz” (Veli 8).

“Rehber öğretmen olduğunu biliyorum çocuklarımız da ilgilendiğini biliyorum memnunuz” (Veli 11).

“Öğretmen bu sene geldi çocuklarımıza yardımcı oluyor teşekkür ediyoruz ona” (Veli 14).

4.8. Kantin ve Destek Hizmetleri ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde destek hizmetleri nasıl, kantin ve servis gibi?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler geçici eğitim merkezinde kantin ve servis hizmetlerinin olmadığını bildirmiştir. Kantinin olmaması çocukların okul dışına çıkmasını gerektirdiği için güvenlik açığı olarak değerlendirilmiştir. Servis imkânının önemli olduğu, bu ihtiyacın karşılanması durumunda daha çok ailenin çocuklarını okula göndereceği düşünülmektedir. Bazı belediyelerin destek verdiği ancak mevcut okulda böyle bir desteğin olmadığı belirtilmiştir. Öğretmenler kendi araçları ile öğrenci taşıdıklarını rapor etmişlerdir. Bazı öğretmenlerin görüşlerinden alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Öğrencilerimiz için servisimiz ve kantinimiz yok” (Öğretmen 10).

“Hayır, kantin, servis vs. yok” (Öğretmen 11).

“Öğrencilerimiz için servisimiz ve kantinimiz yok. Kantin olsa çocuklar dışarı çıkmazdı. Servis olsaydı daha çok çocuk okula gelebilirdi” (Öğretmen 12).

“Öğrencilerimiz için servisimiz ve kantinimiz yok. Servis olsa daha çok öğrenci gelir. Belediyeden istedik ama vermediler. Ben kendi aracım ile okula öğrenci getiriyorum” (Öğretmen 14).

Veliler Geçici Eğitim Merkezinde kantin ve servis hizmetlerinin olmadığını bildirmiştir. Öğretmenler gibi veliler de servis imkânının önemli olduğunu, bu ihtiyacın karşılanması durumunda daha çok ailenin çocuklarını okula göndereceğini düşünmektedir. Bazı belediyelerin destek verdiği ancak mevcut okulda böyle bir desteğin olmadığı belirtilmiştir. Bazı velilerin görüşlerinden alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Kantin yok servis olsaydı ulaşım sıkıntımız olmazdı” (Veli 3).

“Kantin yok servis yok belediye servis olanağı vermiyor servisler pahalı” (Veli 9).

“Kantin yok servis yok” (Veli 10).

“Hayır, kantin yok servis yok servis olsaydı daha çok çocuk bu okula gelirdi” (Veli 4).

“Kantin ve servis yok çocuklarımıza dışarıdan bir şeyler almaya çalışıyoruz” (Veli 1).

4.9. Öğrenci İlgisi ve Motivasyonu ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde öğrencilerin (derslere ilgisi, katılımı), motivasyonu, bireysel öğrenme gayreti nasıl?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler öğrencilerin derslere karşı ilgi, tutum ve motivasyonunun iyi olduğunu ve katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ancak, Türkçe öğrenme konusunda zorluk yaşadıklarından isteksiz olduklarını gözlemlemişlerdir. Öğretmen görüşmelerinden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Çocuklarımız derslere ilgili ve başarılı da oluyorlar (Öğretmen 2).

“Katılım iyi. Uyum sağlama açısından genel anlamda iyiler, her sınıfta bir iki çocuk uyumsuzluk gösteriyor (Öğretmen 5).”

“Öğrencilerimiz Türkçe öğrenmede isteksizler. Yeni bir dil olduğundan zorlanıyorlar ancak öğretmenlerini sevdiklerinden derse geliyorlar (Öğretmen 7).”

“Öğrencilerimizin derslere katılımı gayet iyi istekliler (Öğretmen 10).”

“Çocuklarımızın derslere ilgisi ve katılımı var 11 öğrencilerimiz sürekli geliyor (Öğretmen 11).”

“Öğrencilerin ilgisi normal hatta bazen hiç yok. Hepsi aynı değil tabii (Öğretmen 12).”

“Çocuklarımızın derslere ilgisi ve katılımı var (Öğretmen 13).”

Veliler öğrencilerin okulu sevdiklerini ve derslere karşı ilgili olduklarını söylemişlerdir. Türkçe konusunda ise istekli olmalarına rağmen zorlandıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşmelerinden bu konuda örnek alıntılar verilmiştir:

“Çocuklarımız buraları seviyor okula severek geliyorlar arkadaşları var oynuyorlar ders görüyorlar Türkçe öğreniyorlar (Veli 2).”

“Çocuklar okula severek geliyor Çünkü dışarıda okul başka okul yok burada ders görüyorlar ve çalışıyorlar (Veli 3).”

“Evde erkekler çalışıyor küçük çocuklar okula geliyor onlarla yeterince ilgilenemiyoruz geçim derdi ve pahalılık bizi engelliyor (Veli 6).”

“Çocuklar dersleri ilgisi iyi sürekli Okula gelmek istiyorlar (Veli 9).”

“Çocuklarımız Türkçe ‘ye karşı istekliler yeni bir dil olduğu için zorlanıyorlar ama öğretmenlerini ve okullarını çok seviyorlar (Veli 11).”

4.10. Öğretmen Niteliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde görev yapan öğretmenlerin alanlarında yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz? Formasyon bilgisi yeterli mi, motivasyonu yerinde mi, nedenleri?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenlere göre diğer öğretmenlerin yeterlik, formasyon bilgisi ve motivasyonu çeşitlilik göstermektedir. Bu durum öğretmen görüşmelerindeki ifadelerle de yansımıştır. Birçok öğretmen maddi durumları yeterli olması durumunda bu işi para almadan yapacaklarını dile getirmiştir. Öğretmenlik mesleğine kendi toplumuna karşı bir sorumluluk olarak bakan öğretmenler vardır. Bunun yanı sıra formasyon bilgisi olmayan başka mesleklere sahip insanların ihtiyaçtan veya yararlı olma isteklerinden dolayı öğretmenlik yaptıkları da ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin bazıları Suriye’de de öğretmenlik yapmıştır. Bundan dolayı buradaki motivasyonları da yüksektir. Suriye’den ayrılmadan önce savaş ortamında da derslere devam ettiklerini ve çocuklara sahip çıkılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu durum öğretmenlerin mesleki yeterlik ile birlikte idealist yaklaşımlar ile bu işi yaptıklarını göstermektedir. Aşağıda öğretmen görüşlerine yer verilmiştir:

“Suriye müfredatı uygulandığından ve Suriye kitapları kullanıldığından zorlanmadık. Aldığımız para fena değil. Eğer başka bir geçim kaynağım olsaydı burada para almadan da çalışırdım (Öğretmen 12).”

“Kocam Şu an alıŐmıyor eğer çalıŐsaydı parasız da burada öğretmenlik yapardım (ğretmen 11).”

“Yani öğretmenden öğretmene farklılık gösteriyor (ğretmen 10).”

“ğretmenliğin kendisi zaten insanlığa mesaj veriyor benim motivasyonum da yüksek. Suriye’de de ğretmendim orada bombalar altında eğitime devam etmiŐtik (ğretmen 2).”

“Buradaki ocuklar kendi vatanımızın çocukları bu yüzden motivasyonumuz ve yetkinliğimiz yeterlidir (ğretmen 13).”

“Suriye’de Fen Lisesinde ğretmendim. Ama bazı öğretmenlerin kendi branŐları değil. İhtiyaçtan dolayı böyle yapmak zorundayız. Tüm ğretmenlerimiz niversite mezunu ancak branş dışı derslere giriyorlar. MaaŐlar çok düşük, giderler fazla. Zihni geçim sıkıntısıyla meŐgul. Burada ğretmenlik yapmak çok güzel, para almasak da gelirdik çünkü bunlar bizim çocuklarımız (ğretmen 6).”

“ğretmenlerimizin çoğu branş ğretmeni değil. İŞ imkânı olmadığından bu işi yapıyorlar. Sınıf yönetimi diye bir Şey yok. İnaŐat mühendisi matematik dersi verebiliyor. Bu büyük bir sıkıntıdır. Bazı hocaların sadece günü kurtarmak için burada olduğunu düşünüyorum (ğretmen 9).”

Veliler ise öğretmenlerin çok yeterli olduklarını düşünmektedir. Öğretmenlerin özverili bir Şekilde alıŐtiklarını ve çocuklarının her türlü ihtiyaçları ile ilgilendiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri emeklere mteŐekkiri olduklarını ve birçoğunun zaten Suriye’de de öğretmenlik yaptıklarını belirtmişlerdir. AŞağıda veli görüşlerine yer verilmiştir:

“ğretmenler Suriye’de de öğretmendi burada da ğretmen çocuklarımıza özveriyle ders veriyorlar (Veli 2).”

“ğretmenlerimizden memnunuz çocuklarımıza iyi ilgileniyorlar (Veli 3).”

“ğretmenlerimiz iyi çocuklarımızla iyi ilgileniyorlar (Veli 6).”

“ğretmenler yeterli. Biz onlardan memnunuz (Veli 8).”

“Öğretmenlerimiz Suriye’de de derslere giriyorlardı büyük emek sarf ediyorlar çocuklarımızla iyi ilgileniyorlar teşekkür ediyoruz (Veli 9).”

“Öğretmenlerimizden memnunuz onlar çocuklarımıza ders veriyor eğitim veriyor onlarla ilgileniyorlar (Veli 12).”

4.11. Okul Yönetimi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde okul yönetiminin öğretmen ve öğrenciyle olan ilişkileri hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenlerin okul idaresinden memnuniyeti yüksektir. Okul yönetiminin adil ve ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler ile iyi ilişkiler kurduklarını ve karar verme sürecinde öğretmenlerin fikirlerini dikkate aldıklarını söylemişlerdir. Aşağıda öğretmen görüşlerinden alıntılar verilmiştir:

“Okul yönetimimiz çok iyi, müdürümüz bir arkadaş gibi, kararları birlikte alıyoruz. Bütün öğrenciler müdürü çok severler (Öğretmen 3).”

“Müdürümüz çok iyi. Sevgi saygı ilişkimiz gayet güzel, öğrencilerle de ilişkileri iyi (Öğretmen 4).”

“Çok iyi ve adil bir ilişki var (Öğretmen 7).”

“Yöneticilerimiz bazen asabi bazen de cana yakın (Öğretmen 8).”

“Müdürümüz bizimle iyi. Ama çocuklarla daha yakın olmalılar bence (Öğretmen 12).”

“Müdürümüz çok iyi. İşimizi kolaylaştırıyor ve bizimle ilgileniyor (Öğretmen 13).”

Velilerin okul yönetiminden memnuniyet derecesi öğretmenler gibi yüksektir. Okul müdürünün herkes ile arasının iyi olduğunu, hem velilere hem de öğrencilere çok yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerinden alıntılar verilmiştir:

“Okul müdürü herkesle arası iyi teşekkür ediyoruz (Veli 3).”

“Çok iyi ve adil bir insan herkesin sorunlarını öğrenebiliyor çocuklarımıza yardımcı oluyor öğretmenlere destek oluyor (Veli 4).”

“İdarecisi çok iyi bir insan bize yardımcı oluyor çocuklarımızı koruyor (Veli 6).”

“Bizimle de öğretmenlerle de uyumlu biz memnunuz (Veli 7).”

“Okul yönetimi çok iyi alanında uzman (Veli 8).”

“Müdürümüz okulu iyi idare ediyor. Bizede iyi davranıyor (Veli 12).”

“Müdür çok iyi bir insan her zaman bize yardımcı oluyor işlerimizi kolaylaştırıyor (Veli 13)”

4.12. Velilerin Katılımı ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde velinin öğrenciye desteği, ilgisi, katılımı, evde öğrenme ortamının yeterli olup olmaması uygun mu (yeni bir ülkede çalışıyor olması, aile kalabalık mı, çocukların çalışıyor olması göz önünde bulundurularak cevaplayınız)?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenlere göre velilerin öğrencilerin eğitimine olan desteği oldukça az veya yok. Çalışmak zorunda olmaları, evlerin kalabalık olması ve fiziksel imkânların azlığı gibi sebeplerden dolayı ilgileri düşük olmaktadır. Ayrıca dil bariyeri de okula yardım konusunda zorluk çıkarmaktadır. Velilerin beklentilerinin düşük olması da eğitim ile ilgilenmemelerinin diğer bir sebebi olarak belirtilmiştir. Çocukların evde yaramazlık yapmaları yerine okula gitmeleri daha iyi mantığı ile gönderildiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmen mülakatlarından alıntılara yer verilmiştir:

“Çünkü velilerimizin evleri çok uzak gelemiyorlar. Çalışıyorlar bu yüzden de okula gelemiyorlar. Çocuklar evde ders çalışıyor genelde kalabalık aileler ve anne baba çalıştığı için çocukla ilgilenemiyorlar (Öğretmen 10).”

“Öğrencilerin eğitimi konusunda velilerin destekleri pek fazla yok (Öğretmen 12).”

“Veliler okula gelmiyor. Bazı veliler daha ilgili bazıları değil. Evler küçük ve veliler çalışıyor (Öğretmen 10).”

“Bazılarının babaları yok. Bu nedenle ilgilenemiyorlar (Öğretmen 14).”

“Veliler çok ilgisiz hatta hiç ilgilenmiyor çünkü çok çalışıyorlar karınlarını doyurmak için. Vardiyalı çalışıyorlar (Öğretmen 7).”

“Bazı velilerimiz destek verirken bazı velilerimiz destek vermiyorlar. Sebepleri dil bilmemelerinden (Öğretmen 3).”

“Genel olarak veliler çok umursamıyorlar çocuğu okula evde kalmasını yaramazlık yapmasını diye gönderiyorlar ama tabi bazı velilerimiz de ilgileniyor destek oluyor (Öğretmen 8).”

Veliler öğrencilerin eğitimine olan desteklerinin oldukça az ve yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Çalışmak zorunda olmaları, evlerin kalabalık olması ve fiziksel imkânların azlığı gibi sebeplerden dolayı ilgileri düşük olmaktadır. Ayrıca dil bariyeri de okula yardım konusunda zorluk çıkarmaktadır. Velilerin maddi durumlarının kötü olması ve öncelikli başka ihtiyaçlarının olmasını buna sebep olarak göstermişlerdir. Aşağıda veli mülakatlarından alıntılara yer verilmiştir:

“Bir veli olarak çocuklarımızla çok ilgilendiğimi söyleyemem çünkü eşimi ben savaşta kaybettim. En büyük oğlum çalışıyor diğerleri de okutmaya çalışıyorum (Veli 2).”

“Çalışıyoruz çocuklar ne zaman ayıramıyoruz. Evlerimiz kalabalık bize ev vermiyor Türkler (Veli 5).”

“Evler kalabalık büyükler dışarıda çalışıyor küçükler evdeler evler küçük çok ortam oluşmuyor ders çalışmak için (Veli 9).”

“Ben çocuklarımla ilgileniyorum babası çalışıyor onlara zaman ayırıyorum sürekli ilgilenmeye çalışıyorum (Veli 14).”

“Evimiz uzak çocuğumuz çok çocuklarımıza çok ilgilenemiyoruz eşlerimiz çalışıyorlar yoruluyorlar (Veli 11).”

“Veliler olarak çocuklarımıza yardımcı olmaya çalışıyoruz Ama para kazanmamız gerekiyor evlerimiz küçük ve oda sayısı az kiralar çok pahalı (Veli 4).”

4.13. Sınıfların Konforu ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezinde sınıfların konforu, hijyen durumu nasıl? Sınıfların öğrenci dağılımı nasıl? Kız erkek sayısı ve yaş durumları nasıl?” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler sınıfların temiz, sıcak, konforlu ve hijyenik olduğu konusunda hemfikirdirler. Kız çocukların erkek çocuklardan daha kalabalık oldukları belirtilmiştir. Kız ve erkek çocuklar ayrı eğitim görüyorlar. Öğrenciler arasında yaş farklılıkları çoktur. Sınıflarda akıllı tahta yoktur. Aşağıda öğretmen görüşlerinden örnek alıntılara yer verilmiştir:

“Sınıf durumları iyi sınıflarımız temiz, sıralar rahat. Öğrenci sayılarımız cinsiyete bağlı olarak eşit. Ama yaş durumları aynı değil (Öğretmen 10).”

“Sınıfların temizliği gayet iyidir. Kız erkek öğrenci sayısı bakımından 2 erkek 9 kız öğrencimiz var (Öğretmen 12).”

“Sınıflar temiz. Merkezde kız öğrenci biraz daha fazla. Yaş farkları var (Öğretmen 14).”

“Her öğrencimizin kitabı var, sınıflar 25-35 mevcutlu ve kız erkek olarak ayrılmış durumda ama sınıflarda yaş farklılığı var. Yaş farklılığı olsa herkes yaşına uygun sınıflarda olabilse çok daha iyi olurdu. 13 yaşındaki çocuğu birinci sınıftan başlatıp kayıt yapıyoruz çünkü daha önce hiç eğitim görmemiş ama bu kötü oluyor tabi ki (Öğretmen 2).”

“Sınıflarımız temiz günde dört defa her oda temizleniyor Kız öğrencilerimizin sayıları da çok ve yaş farkları var (Öğretmen 2).”

“Sınıflarımız temiz ve sıcak. Akıllı tahta yok, materyaller yeni geldi (Öğretmen 6)”

“Sınıflarımız çok temiz. Ablalar çok iyi çalışıyor. Kız ve erkek çocukları ayrı ancak yaş farkı olabiliyor (Öğretmen 9).”

Öğretmenler gibi veliler de sınıfların temiz, sıcak, konforlu ve hijyenik olduğunu belirtmiştir. Kız çocukların erkek çocuklardan daha kalabalıktır. Veliler kız ve erkek çocukların ayrı eğitim görmelerinden memnundur. Öğrenciler arasında yaş

farklılıklarının olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerinden örnek alıntılara yer verilmiştir:

“Çok temiz boyası her şey her şey güzel öğrenciler kız erkek ayrılmış sınıflar kalabalık değil (Veli 3).”

“Okul çok güzel etrafı temiz sınıflar temiz. Biz memnunuz (Veli 4).”

“Geçici Eğitim Merkezi binaları çok temiz sürekli temizlik yapıyor lavabolar yıkıyor sınıflar iyi 20 25 kişilik sınıflar kızlar erkekler ayrı Ama sınıfta yaş farkı fazla çünkü gidecekleri başka okul yok (Veli 6).”

“Okul çok temiz güzel bakımlı soba yok kalorifer sistemi var. Kızlarımız ve erkekler ayrı sınıflarda yalnız sınıflarda büyük çocuklarda eğitim görüyor (Veli 11).”

“Sınıflar temiz kalabalık değil her zaman temizleniyor sınıflar kız erkek ayrı (Veli 14).”

4.14. Eğitimin Kalitesi ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri

Bu başlık altında mülakatın birinci sorusu olan “Geçici Eğitim Merkezindeki eğitim kalitesini yeterli buluyor musunuz? Yeterliyse neden? Yetersizse neden? Açıklayınız.” sorusuna verilen cevapların analizine yer verilmiştir.

Öğretmenler geçici eğitim merkezlerinde verilen eğitimi kaliteli bulmaktadır. Yeterli derece de kaliteli bulduklarını söylemek daha doğru olur. Çünkü, kaliteli bulduklarını belirttikten hemen sonra mutlaka eksikliklerden de söz etmişlerdir. Özellikle İngilizce dersinin olmaması büyük bir eksiklik olarak görülmüştür. Malzeme yetersizliği olduğu ve laboratuvar eksikliğine dikkat çekilmiştir. İngilizce dersinin yanı sıra coğrafya ve benzeri derslerin olmaması da eksiklik olarak belirtilmiştir. Aşağıda öğretmen görüşmelerinden alıntılar verilmiştir:

“Bence gayet iyidir. Bu eğitim onlara destek olacak ve hayatlarını kolaylaştıracak. Burada kalacak çocuklar için Türkçe dersi çok iyi ama İngilizce dersinin olmaması kötü (Öğretmen 10).”

“Evet yeterli ancak laboratuvar bilgisayar olsaydı daha iyi olurdu (Öğretmen 11).”

“Geçici eğitim merkezindeki eğitim kalitesini yeterli buluyorum (Öğretmen 13).”

“Eğitim iyi ancak eksiklikler var. Malzemeler yeterli değil (Öğretmen 7).”

“Eğitim iyi ancak eksiklikler var. Malzemelerde eksiklik var. Kitaplar ve ders araç gereçleri biraz daha fazla olmalı. Spor salonu olmalı (Öğretmen 14).”

“Eğitim kalitesini yeterli buluyorum ama bazen de yetersiz olabiliyor. İngilizce, coğrafya gibi bazı dersler kaldırıldı, din dersi bir saat (Öğretmen 3).”

Veliler de öğretmenler gibi verilen eğitimi kaliteli bulmaktadırlar. Hemen tüm veliler eğitimin yeterince kaliteli olduğunu belirttikten sonra Türkiye Cumhuriyetine karşı minnettar olduklarını eklemişlerdir. Bazı imkânsızlıkların giderilmesi durumunda eğitimin daha kaliteli olabileceği eklenmiştir. Çocuklarının Türkçe öğrenmelerinden dolayı gayet memnun oldukları ifadelerine yansımıştır. Aşağıda veli görüşmelerinden örnek alıntılara yer verilmiştir:

“Eğitim durumu kaliteli bazı dersler az olsa da yine de yeterli İngilizce ders de olsa daha çok iyi olur (Veli 1).”

“Çocuklarımız burada güzel eğitim alıyorlar Biz memnunuz (Veli 4).”

“Eğitim iyi çocuklarımız okula gidiyor biz memnunuz Allah Türk Devleti'nden razı olsun (Veli 5).”

“Yeterli belki biraz daha olanaklar artırılırsa bu merkezler daha iyi olur (Veli 8).”

“Yeterli çünkü biz savaştan çıkıp buralara geldik bunu bulmamız bile güzel çocuk hamur Türkçe öğreniyor Arapçayı unutmuyor ben teşekkür ediyorum Türk devletine (Veli 9).”

“Yeterli belki biraz daha olanaklar artırılırsa bu merkezler daha iyi olur (Veli 11).”

“Yeterlidir Arapça dersleri ve Türkçe dersleri temel dersler var okulda iyi biz geçici eğitim merkezinden çok memnunuz (Veli 12)”

“Bence gayet yeterli çocuklar hem Türkçe hem de Arapça öğreniyor gelecekle ilgili dersler alıyor Bu çocuklar burası olmazsa başka bir okul gitmeyecekler (Veli 14).”

Şekil 4: Öğretmenlerin kullandıkları kavramlara ait kelime bulutu

Şekil 5: Velilerin kullandıkları kavramlara ait kelime bulutu

BÖLÜM V

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına göre yapılan tartışma ve öneriler yer almaktadır. Tartışma bulguların sırası gözetilerek yapılmıştır.

5.1 Tartışma ve Sonuç

Geçici Eğitim Merkezlerinde uygulanan programın amacı, Suriyeli Mülteci çocukların devlet okullarına geçişlerinde yaşanan dil sorunu yaşamalarını önlemek, okula uyumlarını kolaylaştırmak ve Suriye'ye dönüş durumunda oranın müfredatına uygun eğitim verilmesini sağlamaktır (Emin, 2016). Programın yarısı Türkçe dil eğitimine yarısı ise Suriye programına ayrılmış durumdadır. Bu nedenle ders saatleri ve çeşitleri olması gerekenden azdır. Örneğin, lisede matematik dersi için ayrılan haftalık süre iki saattir (UNHCR, 2018). Öğretmenler program konusunda oldukça farklı görüşlere sahiplerdir. Programın yeterli olduğunu düşünenlerin yanında yetersiz olduğunu düşünenler de bulunmaktadır. Buradaki temel ayrım aslında Suriyeli Mültecilerin geleceklerini Suriye'de mi yoksa Türkiye'de mi gördükleriyle ilgilidir. Suriye'ye dönülmesi durumunda ders saatlerinin azlığı nedeniyle çocukların akademik gelişmelerinin yetersiz olacağı kaygısı taşımaktadırlar. Programı Türkiye'de kalınması durumunda ise yeterli bulmaktadırlar. Aslında buradaki yeterlilik Türkçe diliyle ilgilidir. Devlet okuluna dil bilmeden giden mültecilerin yaşadıkları sorunların farkında olan öğretmenler Geçici Eğitim Merkezinde verilen Türkçe eğitiminin önemini de algılamaktadırlar. Velilerin memnuniyet düzeyi öğretmenlere göre oldukça yüksektir. Onlara göre program, çocuklarını Türkiye'de kalmak ve Suriye'ye dönmek alternatifleri için de hazırlamaktadır. Bakış açıları ayrıca savaş ortamında sunulan bu hizmete yönelik teşekkür de içermektedir: Bu imkân kendilerine yani çocuklarına sunulmuştur. Velilerin gördükleri tek sorun İngilizcenin yeterince öğretilmiyor olmasıdır. Balkar, Şahin ve Babahan (2016) tarafından yapılan araştırmada, bu araştırmadan farklı olarak, velilerin Suriye'ye döndüklerinde Geçici Eğitim Merkezlerinde verilen eğitimlerin geçerli olmayacağı kaygısı taşıdıklarını tespit etmişlerdir. EBS (2017) tarafından yapılan çalışmada

genel olarak programdaki ders saatlerinin yetersizliğine vurgu yapılmıştır. Çocukların Türkiye’de kalsa dahi akademik olarak zayıf yetişecekleri konusunda kaygılarını ifade etmişlerdir.

Geçici Eğitim Merkezleri devlet okullarında veya kiralanmış bağımsız binalarda eğitim vermektedir. Geçici eğitim merkezleri üzerinde yapılan araştırmalara, donanım imkânlarının yeterliliği konusunda farklı deneyimler bulunmaktadır. Devlet okullarında donanımın varlığı konusunda bir sorun olmamasına rağmen, çoğu yerde bunların Geçici Eğitim Merkezi öğretmenlerinde kullanmasına izin verilmemektedir (Balkar, Şahin ve Babahan 2016; EBS, 2017; Dorman, 2014). Donanımın varlığı nedeniyle de yeni donanım alınmamaktadır. Aynı binaların donanımın eksiklerle birlikte aslında daha iyi olduğu söylenebilir. Buralarda eksiklikler UNICEF ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından giderilmektedir (EBS, 2017). Bu çalışmada iki okul tipinden öğretmenlerle görüşüldüğünde benzer durumları belirtmişlerdir. Aynı binada görev yapan öğretmenler spor, sanat gibi dersler için yeterli malzeme olmamasına vurgu yapmışlardır. Devlet okulunu kullanan öğretmenler ise donanımdan yararlanmalarına izin verilmediğinden şikayetçi olmuşlardır. Okulda kullanılan ders kitapları UNICEF ve Türkiye tarafından karşılandığından bu konudan hem öğretmenler hem de veliler memnundur.

Öğretmenler ve veliler okullarda hem sosyal donatıların eksik olmasından hem de sosyal etkinliklerin az yapılmasından şikâyetçilerdir. Bu hiç yapılmıyor anlamına gelmemesine rağmen yapılanların yeterli olmadığı düşünülmektedir. Göçmenler üzerinde yapılan çalışmalarda çocukların travma sonrası stres bozukluğu ve eğitime yönelik motivasyon eksikliği gibi sorunlar yaşadıkları rapor edilmiştir. Çalışmanın yapıldığı okullarda şimdiye kadar hayvanat bahçesi gezisi ve kültür gezisi yapıldığı bunun dışında etkinlik için destek bulunamadığı bildirilmiştir. Çocuklara yönelik sosyal etkinliklerin yapılması onların normal hayata dönmeleri ve Türkiye toplumuna adapte olmaları ve sosyal gelişimleri açısından son derece önemlidir (Rutter, 2006).

Geçici Eğitim Merkezlerinde Arapça dersler Suriye uyruklu öğretmenlerce verilmektedir. Öğretmenler öğretmenlik formasyonu alanların yanında, diğer meslek alanlarından olanların da seçilmiştir. Ücretlerin düşük olması nedeniyle kaliteli öğretmenleri çekme konusunda sorunlar yaşanmıştır. Okul yöneticilerinin en büyük şikayetleri, sahte öğretmenlik diplomaları ile başvuruların olması ve bu nedenle kalite düşüklüğü sorununun olmasıdır (EBS, 2017; UNHCR, 2018). Bu araştırmaya

katılan öğretmenler de diğer öğretmenlerin yeterlikleri, formasyon bilgisi ve motivasyonu hakkında farklı görüştedirler. Öğretmenlerin yetersiz olduğunu belirtenlerin yanında yeterli olduğunu belirtenler de vardır. Öğretmenlik konusunda yetersiz olsalar dahi bu kişilerin bir şekilde çocuklar için çabalamaları nedeniyle bu eksikliklerini görmezden gelme eğilimi görülmektedir. Öğretmenler kendilerini de çocuklara yardımcı olmaları, onlara sahip çıkmaları nedeniyle mesleki doyum içerisinde algılamaktadır. Gerçekten formasyon ve bilgi açılarından yeterli öğretmenler de ücretin düşük olmasına rağmen kendi toplumlarının çocuklarına faydalı olmaları açısından mesleki doyum aldıklarını ifade etmişlerdir. İmkanları olsa bu işi para almadan da yapabileceklerini söylemişlerdir. Velilerin odağı biraz farklıdır. Onlar öğretmenleri formasyon eğitimlerine veya içerik bilgilerine göre değil çocuklara karşı ilgilerine ve işlerine adanmışlıklarına göre değerlendirmektedirler. Bundan dolayı hepsi tüm öğretmenlerin çok kaliteli olduklarını düşünmekte ve onlara karşı müteşekkir olduklarını bildirmektedirler. Devlet okullarında çocukları okuyan velilerin memnuniyetleri iletişim problemi nedeniyle genellikle düşük düzeydedir (Uzun ve Bütün, 2016).

Öğretmenlere göre çocukların okula karşı ilgileri yaşlarına ve tecrübelerine göre farklılık gösterse bile genel olarak iyidir. Yaşça biraz daha büyük çocukların çalışmak zorunda kalmaları ve evdeki fiziksel ortamın eğitime yönelik çalışmalar için uygun olmaması gibi sebepler ile motivasyonlarının düşebildiğini belirtmişlerdir. Küçük çocukların ise okula karşı yüksek motivasyonları olduğu rapor edilmiştir. Mülteciler yeni ortamlarında en büyük sorunlarından birisinin ekonomik yetersizlik olduğunu bildirmişlerdir. Aileler genelde çocuklarını maddi getiri sağlayacak bir işgücü kaynağı olarak değerlendirmek istediğinden yaşı uygun olanların eğitim almaları yerine çalışmalarını tercih etmektedirler. Küçük çocukların ise imkanlar dâhilinde okula gitmelerine destek olmak istemektedirler. Türkiye özelinde işverenlerin büyükler yerine küçük çocukları istihdam etme eğiliminde oldukları raporlara yansımıştır. Bu nedenle babalar yerine ergen çocukların çalıştırılması daha kolay iş bulmaları nedeniyle yaygındır. Aileler en çok çocuklarının Türkçe öğrenmeleri için eğitim almalarını istemektedirler. Çünkü devlet okuluna devam eden ve dil sorunu olan çocuklar başarısız olmakta ve psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Bunlar ileride daha büyük toplumsal sorunlara yol açabilir. Bu nedenle

geçici eğitim merkezlerindeki çocukların motivasyonlarının devlet okullarındaki çocuklardan daha yüksektir (EBS, 2017).

Bu araştırmada hem öğretmenler hem de veliler okul yöneticilerinin ilgisi ve iletişimlerinden yüksek derecede memnun olduklarını bildirmişlerdir. Bu durum yapılan diğer çalışmaların çoğunun sonuçları ile uyumlu değildir. Öğretmenler genel olarak yöneticilerin baskıcı olduklarından, karar mekanizmalarına katılmadıklarından ve istek ve ihtiyaçlarına karşı duyarsızlıklarından şikayetçidir. Bu çalışmadaki öğretmenler ise karar almaya katıldıklarını ve yönetim ile çok iyi iletişim kurduklarını belirtmiştir. Aynı şekilde veliler de okul yönetiminin hem çocuklar hem de kendileri ile iyi iletişimde olduğunu ve sorunları ile her zaman çözüm bulunamasa bile ilgilenildiğini belirtmiştir.

Literatürdeki çalışmaların hemen tamamında mülteci çocuklara rehberlik hizmeti verilmesinin gerekliliğine atıf yapılmaktadır. Herkesin şahit olduğu bu durum çocukların çok sayıda psikolojik ve sosyal problemlerinin olmasıdır. Bu çocuklar savaş görmüş, göç sürecinde sıkıntı çekmiş ve bazen insani olmayan koşullar yaşamışlardır (Rutter, 2003; Vedder ve Horezcyk, 2006). Buna ek olarak Türkçe bilmemeleri sosyal adaptasyon sorunu oluşturmakta ekonomik sorunlar ise en temel fizyolojik ihtiyaçlarının dahi zorlukla karşılanmasına neden olmaktadır. Bütün bunlar psikolojik ve rehberlik hizmetlerinin gerekli olduğunun işaretidir. Bu çalışmada hem öğretmen hem de veliler çalışmanın yapıldığı okullardaki rehberlik hizmetlerinin yeterli olduğu konusunda hemfikirdir. Ancak başka yerlerde ve devlet okullarında bu hizmetlerin yetersiz olduğu bildirilmiştir. Bunun başlıca sebebi rehberlik öğretmenlerinin dil bilmemesi veya bu konuya önem vermemesidir. Toplumda mülteci algısı ve onlara karşı olan tepkiler öğretmenleri de etkilemektedir. Bundan dolayı olumsuz bir tavır içerisinde olmasalar bile sorunların çözümüne yönelik motivasyonları düşük olabilmektedir (Sakız, 2016.).

Geçici eğitim merkezindeki yaşça büyük öğrencilerin genelde kız olduğu görülmüştür. Bunun sebebi erkek çocukların çalışma oranının daha yüksek olmasıdır. Yani aileler kız çocuklarının eğitimine erkek çocukların ise çalışmasına daha çok önem vermektedir. Bu bulgu, kız öğrencilerin okutulması açısından memnuniyet verici iken, erkek çocukların geleceği açısından endişe vericidir. Dorman (2014) tarafından göçün ilk dönemlerinde yapılan araştırmada erkeklerin okullaşma oranının

daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan anlaşılan değişen şartlarla birlikte bu durumda değiştirdir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları bu merkezlerin mültecilerin eğitim ihtiyaçlarına iyi cevap verme potansiyellerinin yüksek olduğunu ve paydaşların bu merkezlerden çok memnun olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Geçici Eğitim Merkezlerini kapatma planı veya takvimi yeniden değerlendirilmelidir.

Suriyeli çocukların Suriyeli öğretmenler tarafından eğitilmeleri hem motivasyon hem de verim açısından değerli bulunmuştur. Bu eğitim merkezlerinin hem fiziksel hem de maddi ihtiyaçlarının giderilmesi, sosyal mekân ve etkinlik taleplerinin karşılanması mültecilerin Türk toplumuna adaptasyonu açısından faydalı olacaktır.

Devlet okullarında Geçici Eğitim Merkezlerinin açılması, istenmeyen yan etkilerinden ve toplumsal iletişim eksikliğinden doğan tepkilerden dolayı önerilmemektedir.

Yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının Geçici Eğitim Merkezindeki çocuklara yönelik aktivite ve destek programları yapmaları önerilebilir.

Mülteci Suriyeli aileler eğitim yaşındaki hem erkek hem de kız çocuklarının eğitim alması için teşvik edilmelidir. UNICEF veya yerli sivil toplum kuruluşlarının eğitim yaşındaki çocuklarını okula gönderen ailelere maddi yardımda bulunulabilir.

Geçici eğitim merkezlerinde kantin ve servis gibi destek hizmetlerinin olması önerilmektedir. Öğrencilerin su gibi ihtiyaçları için bile dışarıya çıkmaları güvenlik zafiyeti oluşturmaktadır. Servis imkânı ise okula devam ve kayıt oranını arttırabilir.

KAYNAKÇA

- ANAYASA (1982). 1982 Anayasası. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- Balkar, B. Şahin, S. & Babahan, N. I. (2016). Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) Görev Yapan Suriyeli Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310.
- Coşkun, İ. ve Emin, M. N. (2018). Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Öneriler <http://ilke.org.tr/sites/default/files/yayin/pdf/politika-notlari/turkiyede-gocmenlerin-egitimi-mevcut-durum-cozum-onerileri-pdf-ilke-org-tr.pdf>
- Creswell, J. W. (2013). Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. (SB DEMİR. Çev. Ed.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Demir, O. Ö. ve Erdal, H. (2012). Yasa Dışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 29–54.
- Dorman, S. (2014). *Educational Needs Assessment For Urban Syrian Refugees In Turkey*. YUVA Association Report. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/42946> adresinden 01 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
- Emin, M.N. (2016). *Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları*. Sayı 153, SETA. 14 Nisan 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). Geçici Koruma. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- Guida, M. (2017). Türkiye’deki Genç Suriyelilerin Entegrasyonu. Proje Raporu.
- Hart, R. (2009). Child Refugees, Trauma and Education: Interactionist Considerations on Social And Emotional Needs and Development. *Educational Psychology in Practice*, 25(4), 351-368.

- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, (2017). *2016 Yılı İzleme Ve Değerlendirme Raporu*. Ankara: Hayat Boyu
- HRW (2015). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek. Faaliyet Raporu.
http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf adresinden edinilmiştir.
- IOM (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. Uluslararası Göç Örgütü, İsviçre.
- İHEB (1948). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.
https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html adresinden 1 kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Kardeş, S., & Akman, B. (2018). Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Ilkogretim Online*, 17(3).
- Kartal, B., & Başçı, E. (2014). Türkiye'ye Yönelik Mülteci Ve Sığınmacı Hareketleri. *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 12-25.
- Kirova, A. (2001). Loneliness in Immigrant Children: Implications for Classroom Practice. *Childhood Education*, 77(5), 260-267.
- Kum, H., Menter, I., & Smyth, G. (2010). Changing the face of the Scottish teaching profession? The experiences of refugee teachers. *Irish Educational Studies*, 29(3), 321-338. <http://dx.doi.org/10.1080/03323315.2010.498570>
- Levent, F. Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşler. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41 (27), 21-46.
- MEB (2014). Yabancılar Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Yönergesi. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde edinilmiştir.
- MEB (2015). Yabancı Öğrenciler İçin Denklik Sınavı. <http://odsgm.meb.gov.tr/www/27062015-tarihli-yabanci-ogrenciler-icin-lise-yeterlilik-ve-denklik-sinavi-sonuclari/icerik/70> adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde edinilmiştir.

- Mosselson, J. (2006). Roots & routes: A re-imagining of Refugee Identity Constructions and the Implications for Schooling. *Current Issues in Comparative Education*, 9(1), 20–29.
- Özdemir, Ç. (2016). *Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi. Sivas.
- Patiadino J. M. (2008). Identifying a Theoretical Perspective to Meet the Educational Needs Of Twice-Migrated Sudanese Refugees. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 2(2), 197-204.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Çev. M. Bütün ve SB Demir. Ankara: PegemA Akademi.
- Rah, Y. Choi,S. & Nguyen, T.S.T. (2009). Building Bridges Between Refugee Parents And Schools. *International Journal of Leadership in Educational*, 12 (4), 347-365.
- Resmi Gazete (2016). Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160115-23.pdf> adresinden 28 Ekim 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Roxas, K. (2011). Tales from the Front Line: Teachers' Responses to Somali Bantu Refugee Students. *Urban Education*, 46(3), 513-548.
- Rutter, J. (2003). *Supporting Refugee Children in 21st Century Britain: A Compendium Of Essential Information*. Stoke on Trent: Trentham Books.
- Rutter, J. (2006). *Refugee Children In the UK*. Maidenhead: Open University Press.
- Sakız, H. (2016). Göçmen Çocuklar ve Okul Kültürleri: Bir Bütünleştirme Çalışması. *Göç Dergisi*, 3(1), 65-81.
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye'deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(30), 217-241.

- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014(31), 75-96.
- Suarez-Orozco, C. (2000). Identities Under Siege: Immigration Stress and Social Mirroring Among the Children Of Immigrants. In A. Robben & M. Suarez-Orozco (Eds.), *Cultures Under Siege: Collective Violence And Trauma* (pp. 194-226). New York: Cambridge University Press.
- Sutner, S. (2002) How Schools Can Help Refugee Students. *Harvard Education Letter*, 18(5), 3-5.
- Şeker, B. D., & Aslan, Z. (2015). Eğitim Sürecinde Mülteci Çocuklar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.
- Topçu, E. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitime Kazandırılma Süreci: Geçici Eğitim Merkezleri. C. Taştan ve A.Ç. Kavuncu (der.) *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar içinde* (11-25). Ankara: Polis Akademisi Yayınları
- Topsakal, C., Merey, Z., & Keçe, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim-Öğrenim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 539-554.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Göç Dergisi* 2(2), 3-14.
- UNHCR (2018). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Hakkında Sık Sorulan Sorular. <http://www.unhcr.org/tr/12529-turkiyedeki-suriyeli-multeciler-hakkinda-sik-sorulan-sorular.html> adresinden 30 Ekim 2018 tarihinde edinilmiştir.
- UNICEF (2018). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkey/crc/cr23b.html> adresinden 30 Ekim 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Uzun, E. M., & Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 12-30
- Vedder, P., & Horenzcyk, G. (2006). Acculturation and the School Context. In D. L. Sam, & J. W. Berry (Eds.), *Psychology of Acculturation; International Perspectives* (419-438). Cambridge: Cambridge University Press.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.(9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

EKLER

EK-1

ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/01/2019-E.378

Istanbul Zaim Üniversitesi
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : 20292139-050.01.04
Konu : Kararlar

Sayın Suat YAPICI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Öğrencisi

Kurulumuz 17.01.2019 tarihinde toplanarak, "Kocaeli İlindeki Suriyeli Öğrencilere Hizmet Veren Geçici Eğitim Merkezlerindeki Eğitimin Öğretmen Ve Velilerce Değerlendirmesi" başlıklı araştırmanızda kullanmak üzere kurulumuza sunmuş olduğunuz Etik Kurul Başvuru Formunuzu onaylayarak imza altına almıştır. Araştırmanızın Etik Kurul Onay Formu ekte yer almaktadır. Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek: Etik Kurul Onay Formu (2 sayfa)

22/01/2019 Yönetici Asistanı

: Zeyneb Funda TEZ

Mevcut Elektronik İmzalar

Evrak Doğrulama İçin: <https://eys.izu.edu.tr/en/Vision/Dogrula/BP6ERS>
NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanı - Kurul Başkanı) 22/01/2019 11:20

Adres : Halkalı Caddesi No: 2 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon No : 444 97 98 Faks No: +90 (212) 693 82 29
E-Posta : bilgi@izu.edu.tr İnternet Adresi: www.izu.edu.tr
Kep : izu@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi : Zeyneb Funda TEZ
Unvan : Yönetici Asistanı
Tel : 2126929606

17.01.2019 tarihli ve 2019/01 sayılı Etik Kurul Kararı ekidir.

 İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU															
ARAŞTIRMA ETİK KURUL ONAY FORMU															
Tarih:	17.01.2019														
Sayı:	2019/01														
Ekler:	Başvuru Dilekçesi (EK 1) Katılımcı bilgi formu ve Uygulanacak Anketler (2 sayfa) (EK 2)														
Yer:	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörlüğü														
İlgi:	Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 19.12.2018 tarihli ve 6703 sayılı yazısı														
Katılımcılar:	<table><tr><td>1. Prof. Dr. Nasuh USLU</td><td>Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı</td></tr><tr><td>2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ</td><td>Üye/Dekan V.</td></tr><tr><td>5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA</td><td>Üye/Müdür V.</td></tr><tr><td>6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU</td><td>Üye/Öğretim Üyesi</td></tr><tr><td>7. Bilal ŞAMAT</td><td>Üye/Hukuk Müşaviri</td></tr></table>	1. Prof. Dr. Nasuh USLU	Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı	2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ	Üye/Dekan V.	3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU	Üye/Dekan V.	4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ	Üye/Dekan V.	5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA	Üye/Müdür V.	6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU	Üye/Öğretim Üyesi	7. Bilal ŞAMAT	Üye/Hukuk Müşaviri
1. Prof. Dr. Nasuh USLU	Kurul Başkanı/Rektör Yardımcısı														
2. Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ	Üye/Dekan V.														
3. Prof. Dr. Mehmet KUTLU	Üye/Dekan V.														
4. Prof. Dr. Mustafa ATEŞ	Üye/Dekan V.														
5. Prof. Dr. Ömer ÇAHA	Üye/Müdür V.														
6. Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU	Üye/Öğretim Üyesi														
7. Bilal ŞAMAT	Üye/Hukuk Müşaviri														
Planlanan araştırma önerisi özeti aşağıdaki gibidir.															
Araştırmanın Başlığı:	Kocaeli İlindeki Suriyeli Öğrencilere Hizmet Veren Geçici Eğitim Merkezlerindeki Eğitimin Öğretmen Ve Velilerce Değerlendirmesi														
Araştırmacılar ve adres bilgisi:	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Suat YAPICI Kocaeli İli ve Darıca İlçesi Tel:0505 222 53 55 suatyapici@gmail.com														
Araştırmanın Süresi (ay):	12 ay														
Araştırmanın Amacı:	Bu araştırmanın amacı, Kocaeli bölgesinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin eğitim-öğretim programının, fiziksel koşullarının ve öğretim ve yönetim kadrosunun öğretmen ve veli perspektifinden değerlendirilmesidir.														
Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (adları):	1: Yarı yapılandırılmış öğretmen ve veli görüşme formu														
Araştırmaya Katılacak Denek Sayısı ve Nereden Seçileceği:	Bu çalışmada, Kocaeli İli Darıca İlçesinde bulunan iki Geçici Eğitim Merkezince çalışan 20 Suriyeli Mülteci öğretmen ve 20 Suriyeli Mülteci öğrenci velisiyle görüşüme yapılacaktır. Gönüllölanlar arasından seçilecek ve gizlilik esas alınacaktır .														

17.01.2019 tarihli ve 2019/01 sayılı Etik Kurul Kararı ekidir.

Araştırmada Deneklerin Nasıl Seçileceği:	Bu araştırmanın örnekleme, Suriye'den iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığınmış, Geçici Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler, ve buralarda okuyan öğrencilerin velileridir. Örneklem seçme tekniği ise homojen örneklemdir. Amaç Geçici Eğitim Merkezini betimlemek olduğundan aynı özellikleri taşıyan yani "homojen örnekleme" çalışılmıştır. Araştırmacı, görev yaptığı yerin Kocaeli olması nedeniyle, kolay ulaşılabilirlik, araştırma izni daha kolay alınması, daha ekonomik olması nedenleriyle örneklemini Kocaeli ilindeki Geçici Eğitim Merkezleri arasından seçmiştir.
Uygulamanın veya Ölçeklerin Doldurma Süresi	Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış bireysel derinlemesine görüşme tekniği kullanılacaktır. Araştırmacı okul ortamında belirlenen sürelerde öğretmen ve velilerle görüşme gerçekleştirecektir. Araştırmacı Arapça bilmediğinden görüşmelerde Türkçe-Arapça çevirmenden destek alınacaktır. Görüşmelerde katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır. Görüşmeler 20 dk ile 40 dk arasında sürmesi tahmin edilmektedir.
KARAR	ARAŞTIRMA İSTANBUL SABAHATTİN ZAIM ÜNİVERSİTESİNİN ETİK DURUŞUNA AYKIRI DEĞİLDİR.

Tarih: 17/01/2019

Sayı: 2019/01

İlgi: Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 19.12.2018 tarihli ve 6703 sayılı yazısı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından hazırlanmıştır.

Üye
Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ

Başkan
Prof. Dr. Nasuh USLU

(İzinli)
Üye
Prof. Dr. Mehmet KUTLU

Üye
Prof. Dr. Mustafa ATEŞ

Üye
Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Üye
Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞUTÇU

Üye
Av. Bilal ŞAMAT

EK-2

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1- Geçici Eğitim Merkezinde uygulanan eğitim programı güncel mi? Tüm derslere erişim imkânı bulunmakta mıdır? Öğrencinin gelecek ihtiyaçlarına uygun mu? Suriye'ye dönmeleri halinde veya Türkiye'de kalmaya devam etmeleri halinde gelecek ihtiyaçlarına uygun mu?
- 2- Geçici Eğitim Merkezlerinde materyale ulaşım nasıl? Ders kitabına erişim nasıl gerçekleşiyor?
- 3- Geçici Eğitim Merkezinde sınıflardaki eğitim teknolojileri bilgisayar, projeksiyon yeterli mi? Laboratuvar var mı?
- 4- Geçici Eğitim Merkezinde sosyal donatı alanları mevcut mu? Spor salonu, Kütüphane, sanatla ilgili aktivite yapılabilecek yerler var mı?
- 5- Geçici Eğitim Merkezleri sosyal etkinlikler bakımından nasıl? Gezi, konferans, sportif konular da faaliyetler yeterli mi?
- 6- Geçici Eğitim Merkezinde Rehberlik hizmetleri yeterli mi?
- 7- Geçici Eğitim Merkezinde destek hizmetleri nasıl? Kantin ve servis gibi?
- 8- Geçici Eğitim Merkezinde öğrencinin derslere ilgisi, katılımı, motivasyonu, bireysel öğrenme gayreti nasıl?
- 9- Geçici Eğitim Merkezinde öğretmenler alanlarında yetkin mi? Formasyon bilgisi yeterli mi? Motivasyonu yerinde mi? Nedenleri?
- 10- Geçici Eğitim Merkezinde okul yönetiminin öğretmen ve öğrenci ile olan ilişkileri nasıl?
- 11- Geçici Eğitim Merkezinde velinin öğrenciye desteği, ilgisi, katılımı evde öğrenme ortamının yeterli olup olmaması uygun mu? (Yeni bir ülkede çalışıyor olması, aile kalabalıklığı, çocukların çalışıyor olması göz önünde bulundurarak cevaplandırınız)
- 12- Geçici Eğitim Merkezinde sınıfların konforu, hijyen durumu mu? Sınıfların Öğrenci dağılımı nasıl? Kız erkek sayısı ve yaş durumları?

13- Geçici Eğitim Merkezindeki eğitim kalitesini yeterli buluyor musunuz?
Yeterliyse neden? Yetersiz ise neden? Açıklayınız...

ÖZGEÇMİŞ

EĞİTİM

Yüksek Lisans: İZÜ, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, 2018

Lisans: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Sınıf Öğretmenliği Bölümü

B. MESLEKİ DENEYİM

Sınıf Öğretmenliği/ Okul Müdürlüğü/ Şube Müdürlüğü/ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
V.

C. İLGİ ALANLARI

Yenilik, Fütürizm, Sosyoloji, Edebiyat, Spor

D. YAYINLARI

.....

E. İLETİŞİM

e-posta: suatyapici@gmail.com